

Az MFKB-k új szerepköre
2012

Az MFKB-k új szerepköre

2012

Felelős kiadó:
Dunai Péter

Lektor:
Dr. Szilágyi János

Szerkesztő:
Köpeczi Bócz Attila

Szerzők:
Nagyné Varga Katalin
Makó Ágnes
Hajdu Miklós
Tóth István János

Nyomdai munkálatok:
Perjési Grafikai Stúdió Kft.
www.reklam.perjesi.hu

Készült a Munkaerőpiaci Alap 2011. évi kerete terhére
a Nemzetgazdasági Minisztérium által biztosított támogatásból
az MPA-KA-NGM-10/2011 sz. támogatási szerződés keretében

TARTALOM

Az RFKB-k és az MFKB-k munkája	7
1. Az RFKB kiemelt feladatai 2012-ben	8
2. A 2013/2014-es tanév szakképzési irányaira és beiskolázási arányaira vonatkozó javaslat	9
Vállalati igények megismerése.....	9
Pályakezdő szakmunkások megkérdezése	11
3. A szakiskolai ösztöndíjjal támogatott szakképesítések köre	19
4. A Nemzeti Foglalkoztatási Alap képzési alaprész terhére meghirdetett decentralizált pályázattal kapcsolatos megállapítások	23
5. A megyei szakképzés-fejlesztési koncepciók kidolgozására vonatkozó tervezés megkezdése	24
A „Szakiskola 2012” kutatás főbb eredményei.....	27
1. A vállalati felvétel háttere.....	27
Az adatfelvétel fontosabb jellemzői	27
A minta	28
Túlképzés és alulképzés – a vállalati felvétel főbb tapasztalatai.....	30
2. A tanulói adatfelvétel.....	47
Az adatfelvételtől.....	47
A minta jellemzői.....	47
Pályakezdő szakképzettek a munkaerőpiacon – a tanulói adatfelvétel tapasztalatai	48
Jelenlegi munkaerő-piaci pozíció	54
3. A tanulságok és a továbbfejlesztés lehetőségei.....	59

Az RFKB-k és az MFKB-k munkája

Nagyné Varga Katalin – elnök, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság

A Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottságok (RFKB) feladatai a 2012. január 1-től hatályba lépő szakképzési törvény értelmében jelentősen megváltoztak. A törvény már a 2012. október 1-től működő megyei fejlesztési és képzési bizottságokra (MFKB) vonatkozóan tartalmazza az elvégzendő feladatok részletes leírását, azonban az RFKB és az MFKB közötti átmenet biztosítása érdekében szeptember 30-ig még az RFKB-k működtek az MFKB-k számára meghatározott keretek között.

A szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény (Szt.) 2012. január 1-jei hatályba lépése alapvető változásokat idézett elő a Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottságok feladatellátásában és működésében. A szabályozásra vonatkozóan az Szt. 81-83. §-ai, illetve az Szt. „Átmeneti rendelkezések” fejezete 92. § (31), (32) és (34) bekezdései az irányadóak.

Az új elvnek megfelelően, az RFKB-k 2012. szeptember 30-ig történő működtetését és az adminisztrációs tevékenységekkel összefüggő munkaszervezeti feladataikat az átadás-átvételeket követően a munkaügyi központok helyett, a gazdasági kamara kijelölt megyei szervezetei látják el, október 1-től pedig valamennyi megyei kereskedelmi és iparkamara biztosítja a munkaszervezeti feladat ellátást. Az RFKB dokumentumok átadás-átvétele a Munkaügyi Központok és az illetékes megyei kamarák között 2012. áprilisában megtörtént, majd pedig ehhez hasonlóan az MFKB-k munkájának megkezdésekor a régiós feladatokat ellátó megyei kamara és a régióban működő két kamara között is szeptember végén.

A Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottságok működésének 2012. október 1-jétől történő megkezdéséig még a Szakképzési törvényben rögzített feladatok ellátását az RFKB-k végezték.

A bizottság összetételében is történt változás, hiszen az Regionális Munkaügyi Tanács 2012. január 1-től már nem delegált tagot a bizottságba.

Továbbra is két munkabizottság működött az RFKB-k keretei között, az Elemző és a Pályázati előminősítő munkabizottság. Közülük utóbbi összehívására nem került sor, hiszen a pályázati kiírás késői megjelenése miatt erre nem volt lehetőség, azonban a pályázatok tartalmi értékelésének elvégzésében tagjai szakértőként részt vehettek.

Jelentős változásként érintette az RFKB-t, hogy míg 2011-ben szakmai véleményező, javaslattevő, *döntéshozó* testületként működött, addig 2012-ben feladat- és hatásköre már csak véleményezésre és javaslatételre terjedt ki. A bizottságok az év első ülésén elfogadott ügyrend alapján látták el feladataikat. Az első ülésen elfogadásra került munkaterv az év közben felmerült, előre nem látható feladatok miatt többször is módosult.

1. Az RFKB kiemelt feladatai 2012-ben

Az RFKB feladatai 2012-ben az alábbiak szerint alakultak:

- javaslat a Nemzeti Foglalkoztatási Alap képzési alaprész decentralizált kerete megyék közötti felosztásának elvére, illetve a decentralizált keret terhére kiírandó pályázati célok prioritásaira (2012. április 30-ig);
- javaslat a 2013/2014-es tanév szakképzési irányaira és beiskolázási arányaira vonatkozóan megyénkénti bontásban (2012. július 31-ig);
- javaslat a 2013/2014-es tanévben ösztöndíjjal támogatott szakképesítések körére (2012. július 31-ig);
- az adott megyére vonatkozó szakképzés-fejlesztési koncepció kidolgozására vonatkozó tervezés megkezdése.

Az RFKB üléseinek részletes napirendi pontjai:

- 2012. évi ügyrendjének áttekintése és elfogadása;
- 2011. évi munkájáról szóló beszámoló elfogadása;
- RFKB 2012. évi munkatervének áttekintése és elfogadása;
- A 2012. évi decentralizált keret terhére kiírandó pályázati célok prioritásainak és a keretösszeg megyénkénti felosztásának elvére vonatkozó javaslatok megtárgyalása és elfogadása;
- A 2013/2014-es tanév szakképzési irányaira és arányaira vonatkozó bizottsági javaslat elfogadása;
- A 2013/2014-es tanévben szakiskolai tanulmányi ösztöndíjjal támogatott szakképesítésekre vonatkozó bizottsági javaslat elfogadása;
- A régióhoz tartozó megyék szakképzés-fejlesztési koncepcióinak kidolgozására vonatkozó tervezés megkezdése;
- A 2012. évi decentralizált keret terhére kiírt pályázati felhívás ismertetése;
- Az RFKB 2012. évi munkájáról szóló beszámoló elfogadása;
- A 2012. évi decentralizált keret terhére kiírt pályázattal kapcsolatos aktuális kérdések áttekintése.

Néhány RFKB ülésén megtárgyalt napirendek:

- A szakképzés jogszabályi hátterének változásairól szóló előadás (előadó Dr. Szilágyi János, az MKIK oktatási és képzési igazgatója)- Észak-alföldi régió
- Vélemény kialakítása a pályakezdő álláskeresők munkatapasztalat szerzése támogatásához, a támogatásba vonható pályakezdő álláskeresők szakképzettségének köréről Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megyében –Dél-alföldi régió

Elemző munkabizottságok által megtárgyalt napirendek:

- Helyzetelemzés;
- A 2013/2014-es tanév szakképzési irányaira és arányaira vonatkozó bizottsági javaslat előkészítése;
- A 2013/2014-es tanévben szakiskolai tanulmányi ösztöndíjjal támogatott szakképesítésekre vonatkozó bizottsági javaslat előkészítése.

2. A 2013/2014-es tanév szakképzési irányaira és beiskolázási arányaira vonatkozó javaslat

Az irány-arány döntéssel kapcsolatban a 2013/2014-es tanév beiskolázására vonatkozó javaslatukat az RFKB-k 2012. július 31-ig tették meg. Az RFKB-k az illetékességi területüknek megfelelően a javasolataikban a szakképesítéseket megyékre és a fővárosra lebontva hozták meg az Szt. 84. § (5) bekezdés a) (korlátozás nélkül beiskolázhat) és b) (költségvetési hozzájárulásra nem jogosult) pontjai szerinti csoportosításnak megfelelően.

Az RFKB-k a 2013/14-es tanévre vonatkozó döntési javasolataikat a 2012. április 30-ig kiadásra kerülő új OKJ-ben szereplő szakképesítésekre tették meg.

A hatékony és megalapozott döntéshozatalt segítette elő ebben az évben is az MKIK által koordinált projekt, melynek során a lekérdezés módszertanának kialakítása, a rendelkezésre álló adatbázisok széleskörű bevonása az elemzésbe mára már egy jól kialakult gyakorlattá vált.

Az elemző munkát segítette az MKIK által koordinált kérdőíves kutatás célcsoportjainak folyamatos bővítése, ami azt jelenti, hogy a vállalkozásokon kívül lekérdezéseket végeztek a közsféra és a pályakezdő fiatalok körében is.

Az interjúk száma 5921 db volt, melyből 3982 gazdálkodó szervezet, 1872 pályakezdő és 67 közsféra megkeresést jelentett. Az előző évihez viszonyított csökkenés a pályakezdő kérdőívek darabszámának szűkülésével indokolható.

2012-ben is az előző évhez hasonlóan csupán a kereskedelmi és iparkamarák munkatársai végezték a kérdőíves felmérést. A feladat teljesítésére rendelkezésre álló anyagi erőforrások figyelembevételével a 2011. évinél kisebb mennyiségű kérdőív elkészítésére volt lehetőség a tárgyidőszakban, főként a pályakezdő kérdőívek mintaelem számának csökkentése miatt. A kérdőívezés során több célcsoport volt, akit fel kellett a kérdezőknek keresni az MKIK iránymutatásai alapján.

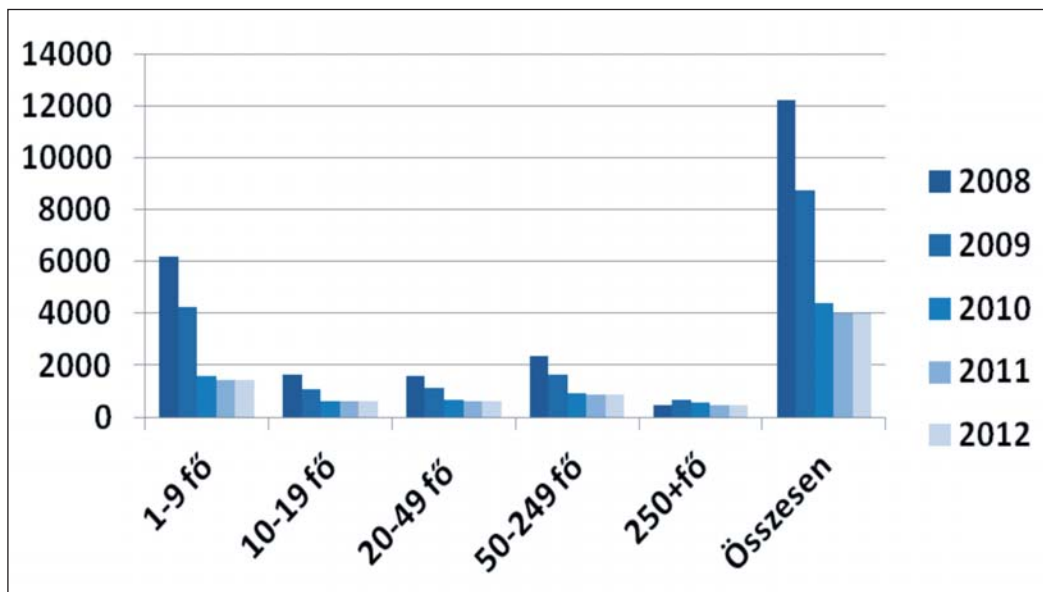
Vállalati igények megismerése

A lekérdezés országos megoszlásának vizsgálatánál az előző évi adatokhoz viszonyítottan a vállalati kérdőívek számában mutatkozó csökkenés 2009. évben az egyéb kérdőívezési feladatok ellátásával indokolható pl. pályakezdő kérdőívek, mélyinterjúk. A 2010 évi jelentős változás azonban a pénzügyi források szűkülése miatt következett be, így a lehetőségekhez mérten lényegesen kevesebb vállalkozás lekérdezésére nyílt lehetőség. 2012. évben az előző évihez viszonyítva szinte minden létszám kategóriában azonos volt a lekérdezettek száma (1. ábra).

A képzési irányok és beiskolázási arányok meghatározásához elengedhetetlen a munkaerő-piac szükségleteinek ismerete, hiszen a gazdaság tulajdonképpen a szakképzés megrendelőjeként is funkcionál. A kamara koordinációjával zajló adatfelvételek megfelelőek az igények felmérésére. A felméréssel kapcsolatban azonban megemlítenéd, hogy célszerű lenne a felmérésbe bevont gazdálkodók számának növelése, hiszen minél nagyobb a felmérés elemszáma, annál pontosabban lehet következtetni a szükségletekre. A felmérés évenkénti lebonyolításával idősoros adatok is nyerhetőek, melyek segítségével felvázolhatóak

azok a trendek, melyek a munkaerő-piac szükségleteit jelzik. Ezek segítségével több nyugat-európai országhoz hasonlóan közép- és hosszútávú előrejelzések elkészítésére nyílhatna lehetőség, melyek a képzési irányok és beiskolázási arányok meghatározásában is fontos szerepet játszhatnak. A felmérés mellett természetesen szükség van a munkaügyi szervezetek rendelkezésére álló adatokra (pl.: regisztrált álláshelyek, munkaerő-piaci prognózisok, stb.) is, melyek szintén hozzájárulnak az optimális előrejelzési és kiválasztási módra.

1. ábra: A vállalati kérdőívek darabszámának megoszlása országosan létszám kategóriák szerint (darab)

Forrás: MKIK-GVI: A szakképző iskolát végzettek iránti kereslet és kínálat várható alakulása-2008,2009,2010,2011,2012

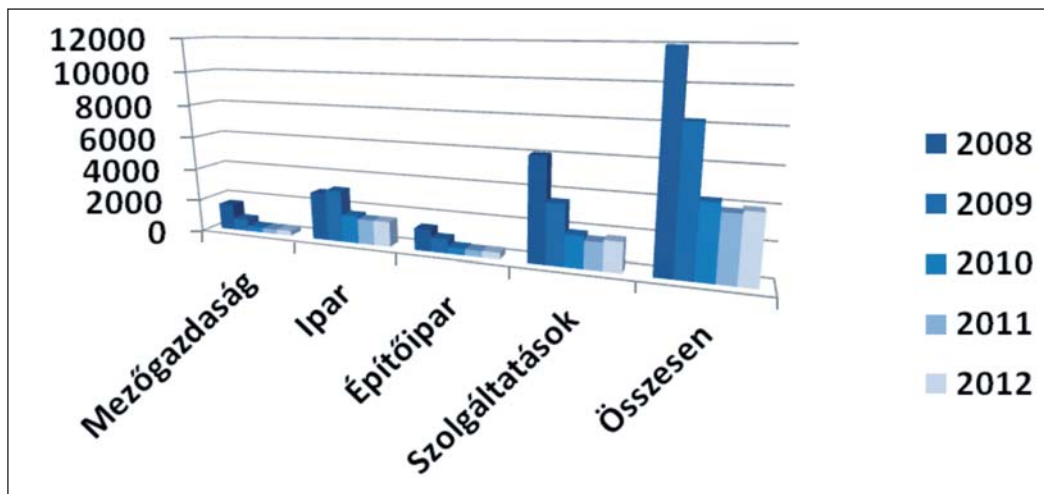
A 2. ábrán a tevékenységi körök szerinti lekérdezések alakulását szemléltettük, ahol kis-mértékű darabszám növekedés a szolgáltató szférában mutatkozik az előző évi adatokhoz viszonyítva.

Az előző évi tapasztalatok alapján legfőbb irányelveként az alábbiakat fogalmazzuk meg az elemző munkával kapcsolatban:

- + a mennyiség mellett a minőségi elvárások feltérképezése,
- + a nagyvállalatok igényeinek teljeskörű felmérése,
- + a végzettek munkaerő-piaci érvényesülésének mérése,
- + munkaerő-piaci szereplők széleskörű lekérdezése (ún. mélyinterjúk).

A bizottságok számára a Munkaügyi Központok rendelkezésre álló adatai viszonylag pontos képet adnak arról, hogy milyen szakmai végzettséggel hányan vannak munka nélkül, ám a nyilvántartásban szereplők száma nem jelenti egyértelműen, hogy az adott szakmában túl- vagy alulképzés jelentkezik. A nyilvántartott munkanélküliek esetében tekintetbe kell venni a szakma megszerzésének időpontját és a szakmában szerzett munkatapasztalatot is, mert számtalan esetben előfordul, hogy az adott szakmában nyilvántartott munkanélküliek tudása már elavult és nem felel meg a munkaerő-piaci igényeknek.

2. ábra: A vállalati kérdőívek darabszámának megoszlása országosan tevékenységi körök szerint (darab)

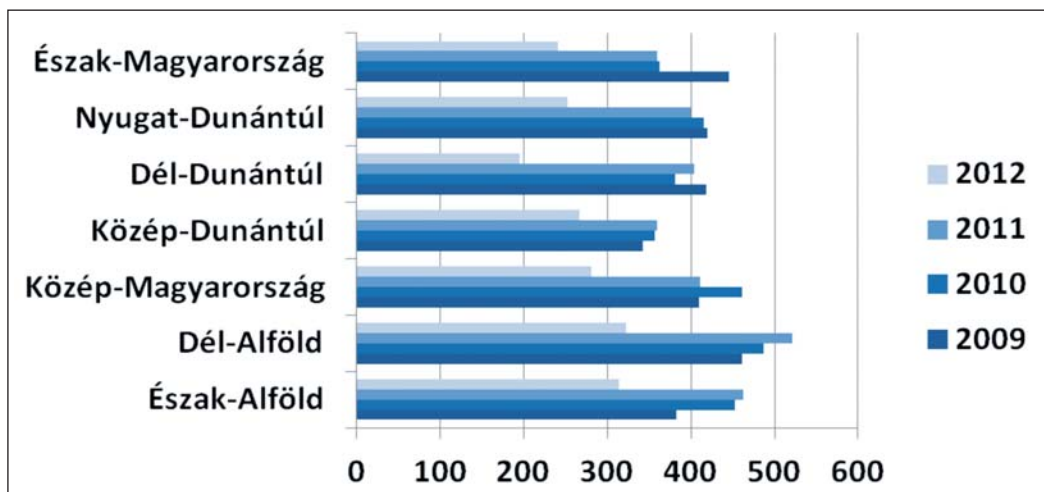
Forrás: MKIK-GVI: A szakképző iskolát végzettek iránti kereslet és kínálat várható alakulása-2008,2009,2010,2011,2012

Pályakezdő szakmunkások megkérdezése

A pályakezdők lekérdezésénél alapvető elvárás volt, hogy a felkeresett tanuló a 2011. évben szerzett szakképesítést kiemelten támogatott szakmában és a képzés során tanuló-szerződéssel rendelkezett. valósuljon meg.

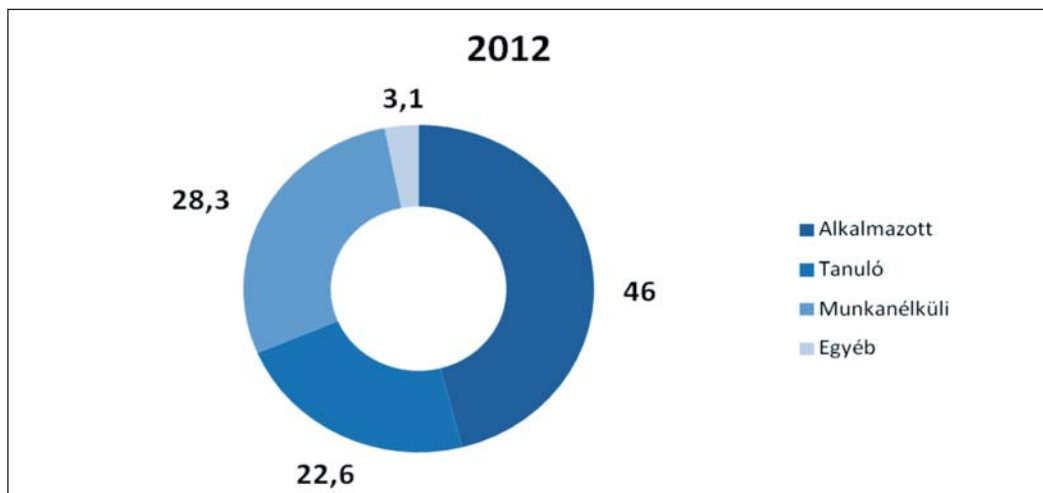
A pályakezdő interjúk darabszámát és régiónkénti megoszlását az elmúlt három évre vonatkozóan a 3. ábra szemlélteti.

3. ábra: Pályakezdő szakmunkások kérdőív (darab)

Forrás: MKIK-GVI: A pályakezdő szakmunkások munkaerő-piaci helyzete 2009,2010,2011,2012

4. ábra: Pályakezdekők munkaerő-piaci helyzete jelenleg (%)

Forrás: MKIK-GVI: A pályakezdő szakmunkások munkaerő-piaci helyzete 2009,2010,2011,2012

A pályakezdekők munkaerő-piaci pozíciójának vizsgálatából jól látható (4. ábra), hogy a 2012. évben megkérdezettek 46 %-a rendelkezik állandó munkahellyel, 1,9 % alkalmi munkás és 52,1 %-uk nem rendelkezik munkahellyel, illetve továbbtanul vagy munkanélküli státuszú. Összehasonlítva ezeket az adatokat az előző évi felméréssel megállapítható, hogy 6,6 %-kal csökkent a tanulók száma, 5,1 %-kal nőtt a munkanélküli státuszúaké és 1,2 %-kal nőtt az alkalmazásban állók létszáma.

A lekérdezések során szerzett tapasztalatok és megállapítások segítették az RFKB által kialakítandó javaslatokat, természetesen a szakképzésben résztvevő szervezetek hatékony együttműködésével. Ezen kívül a project monitoring időszaka alatt az MKIK munkatársaival folyamatosak voltak a személyes, a telefonos és az elektronikus úton történő egyeztetések csakúgy, mint a többi program koordinátorral.

A bizottság munkáját segítette az a szakmai workshop, ahol az érdekképviseltek és gazdasági kamarák delegáltjai hatékony egyetértésben tudtak kialakítani a megyére vonatkozó eredményeket, figyelembe véve a következő szakmai szempontokat:

- az egyes megyék kulcs-és húzóágazataihoz kapcsolódó szakképesítések,
- az egyes megyékben nem oktatott, illetve igényszinten nem jelentkező szakképesítések,
- az úgynevezett lányos szakmák, szakképesítések figyelembevétele,
- az etnikai kisebbség képzéséhez kapcsolódó szakképesítések,
- a megyei szintű fejlesztések, beruházások által valószínűsíthetően generált munkaerő-piaci kereslet,
- a rögzített hiányszakmák,
- a tanulószereződéses gyakorlati képzés.

A műhelymunka előtti időszakban elkészült az a kamarai döntéstábla, mely alapját képezte a szakmai munkának. Ebben a dokumentumban két adatforrás felhasználásával dolgoztunk, egyik az év eleji KIR statisztika, a másik a döntés időszakára várható munkaerő-piaci igények a gazdálkodó szervezetek kérdőíves felméréseinek eredménye.

5. ábra: A döntéstábla 2012. évi felépítése

										..... megye				
	Szakképesítés azonosító száma													
Sorszám	Szint	Tanulmányterület	Sorszám	Szakképesítések/ szakképesítés ráépülések megnevezése	Szakmacsoport	Ágazati besorolás	Iskolai rendszerű képzési idő	Iskolarendszeren kívüli képzési idő	A képzés munkarendje	RFKB döntés 2011-ben	Várható munkaerő-piaci kereslet 2015-16-ban MKIK-GVI felmérés alapján (fő)	Szakképző évfolyamra b. elépők 2011-ben a KIR-STAT adatai alapján (fő)	Beiskolázási keretszám 2013 iskolai rendszerű képzésben (fő)	Képzési irány (jogosultság költségvetési hozzájárulásra; A vagy B)

A műhelymunka megkezdése előtt kitöltöttük a döntéstábla azon oszlopait, amelyekre vonatkozóan volt rendelkezésre álló információk és a javaslat kialakítását segítették, mely javaslatot a workshop résztvevői közösen alakították ki és együttesen határozták meg a képzési irányt (a táblázat utolsó oszlopa). Itt két kategória feltüntetése volt lehetséges:

A – korlátozás nélküli beiskolázás (támogatott),

B – költségvetési hozzájárulásra nem jogosult (nem támogatott).

A nem támogatott kategóriába sorolt szakképesítés egyáltalán nem részesül az egész megye egyetlen iskolájában sem állami támogatásban.

2012. évben a miniszter által meghatározott formai követelmények az alábbi táblázat szerintiek voltak:

6. ábra: Nem támogatott szakképesítésekre vonatkozó javaslat

Megye	Nem támogatott szakképesítés		Indoklás	Egyéb indok
	Megnevezése	OKJ-száma		

A táblázat megnevezéséből is kitűnik, hogy a feldolgozás könnyítése céljából csak a nem támogatott szakképesítésekre vonatkozóan kellett kitölteni a javaslatot. A táblázatban a nem támogatott kategóriába sorolást indokolni kellett, ahol négy választási lehetőség volt:

- + a szakmában egyértelműen túlképzés van, sok a munkanélküli,
- + a szakképesítésre egyáltalán nincs/nem várható munkaerő-piaci igény,
- + a szakképesítésre van igény, de piaci alapon megoldható a szakember utánpótlás,
- + egyéb indok.

Amennyiben az indoklás oszlopban az egyéb indok került feltüntetésre, akkor azt az egyéb indok oszlopban szövegesen nevesíteni kellett.

Az így kialakított döntéstábla segítette az RFKB-k javaslatának kialakítását, melyet 2012. július 31-ig kellett postai úton, hivatalos formában megküldeni a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszternek címezve és ezzel egyidejűleg továbbítani a Nemzetgazdasági Minisztérium Szakképzési és Felnőttképzési Főosztályára valamint a Nemzeti Munkaügyi Hivatal Szak-és Felnőttképzési Igazgatóságának Képzési Főosztályára.

Az 1. táblázatban foglaltuk össze a régiós bizottságok számszerűsített javaslatait, melynek segítségével az egyes megyék közötti besorolási eltérések jól láthatóak

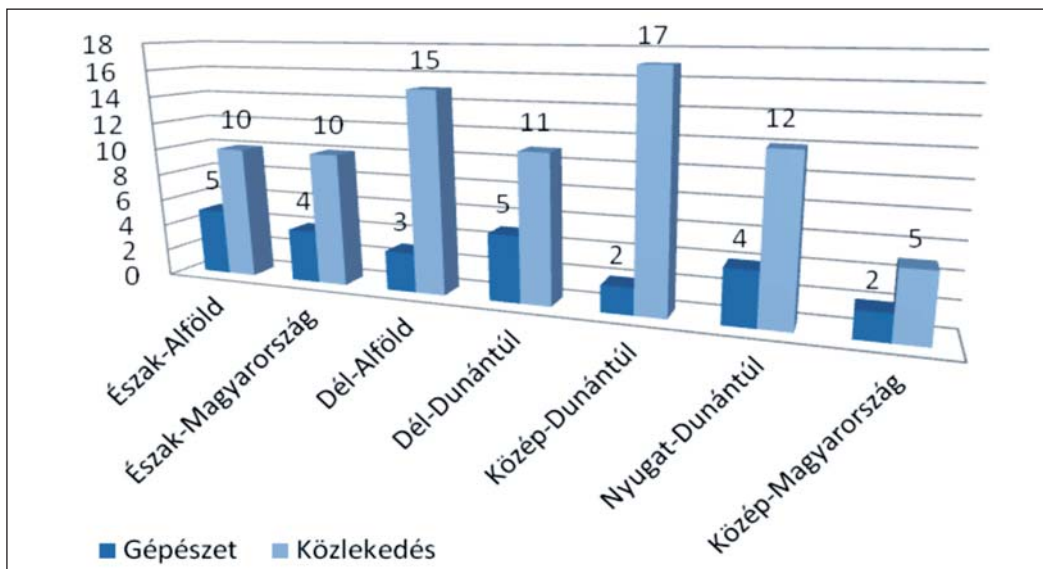
1. táblázat: Költségvetési hozzájárulásra nem jogosult szakképesítésekre vonatkozó RFKB javaslat megyénkénti bontásban

Megye	Szakképesítés (db)	„B” besorolás aránya(%)
Budapest	2	0,9
Pest	10	4,3
Fejér	98	42,6
Komárom-Esztergom	134	58,3
Veszprém	66	28,7
Győr-Moson-Sopron	82	35,6
Vas	64	27,8
Zala	111	48,3
Baranya	36	15,7
Somogy	42	18,3
Tolna	40	17,4
Borsod-Abaúj-Zemplén	52	22,6
Heves	73	30,5
Nógrád	84	36,5
Hajdú-Bihar	27	11,7
Jász-Nagykun-Szolnok	31	13,4
Szabolcs-Szatmár-Bereg	41	17,7
Bács-Kiskun	56	24,3
Békés	56	24,3
Csongrád	57	24,8

Az 1. táblázatból látható, hogy a legnagyobb arányú „B” kategóriás besorolású szakképesítés Komárom-Esztergom megyében volt, a legkevesebb pedig Budapesten és Pest megyében.

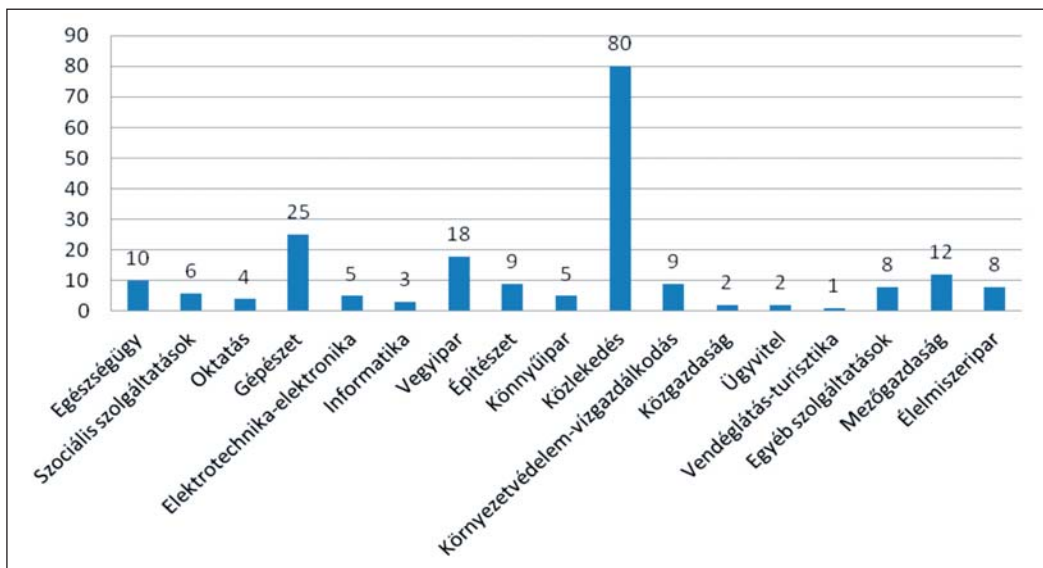
A bizottságok a jogszabályban előírtaknak megfelelően nem hoztak javaslatot a kulturális, művészeti, kézműves, hagyományörző, rendészeti és honvédelmi szakképesítések vonatkozásában.

7. ábra: Szakmacsoportok, melyekből mind a hét régióban van „B” kategóriába sorolt szakképesítés

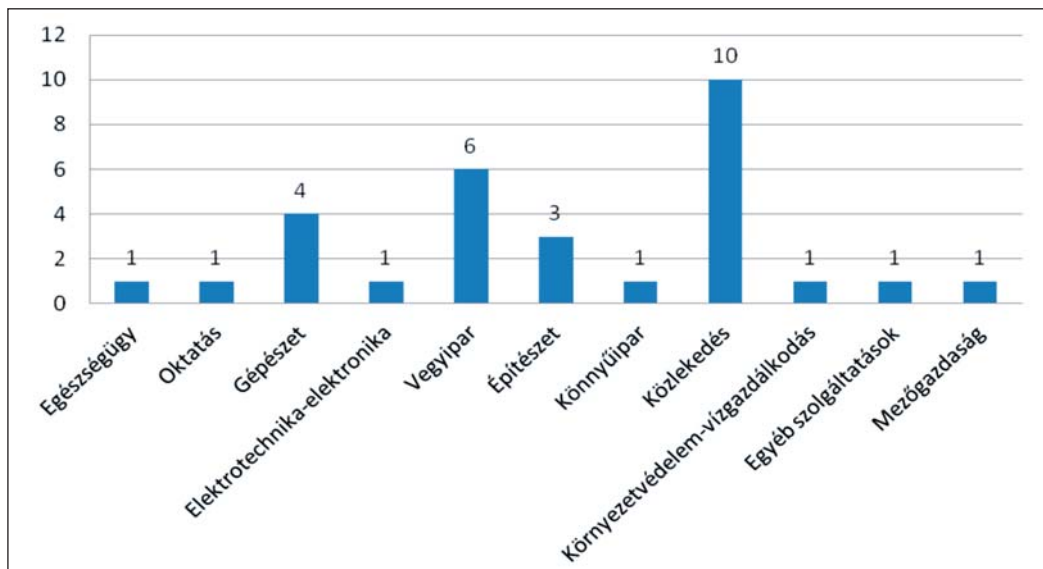
A közlekedés szakmacsoportban található legtöbb szakképesítést vagy nem oktatják sehol vagy legfeljebb egy régióban, ezért található régiós szinten ezen szakmacsoporton belül minden régióban „B” kategóriás szakképesítés.

8. ábra: „B” kategóriába sorolt szakképesítések száma szakmacsoportonként országosan

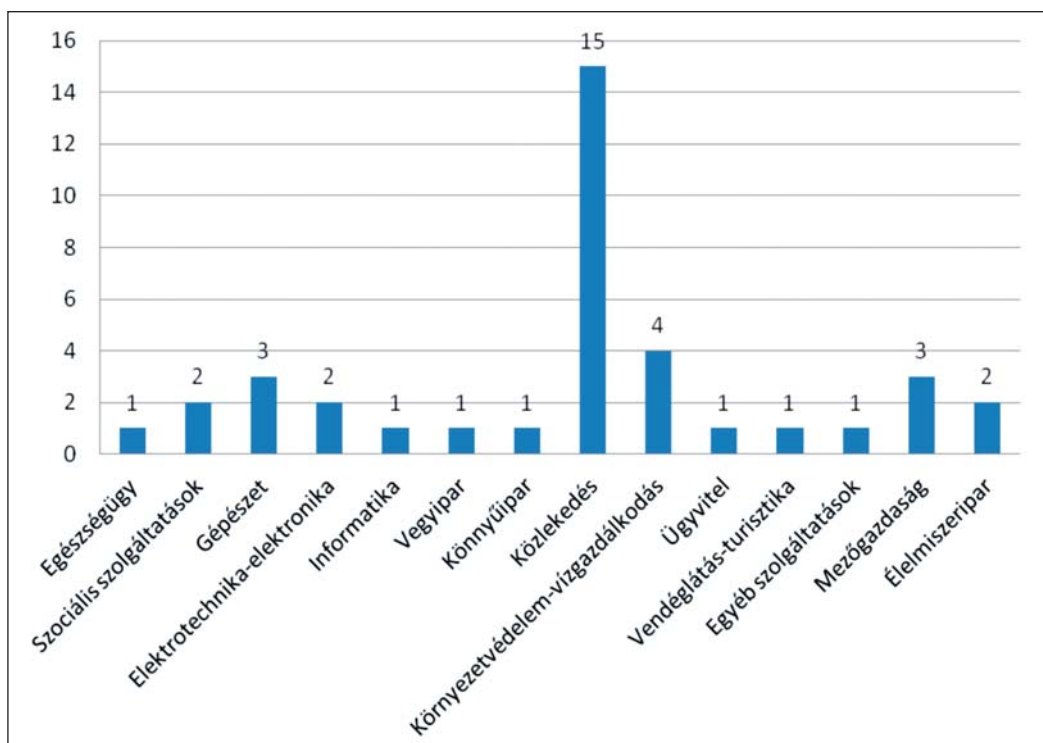

A 9-15. ábra az egyes régiók „B” kategóriás szakképesítés besorolásainak megoszlását mutatja.

9. ábra: Az észak-magyarországi régió mindhárom megyéjében „B” kategóriába sorolt szakképesítések megoszlása szakmacsoportonként

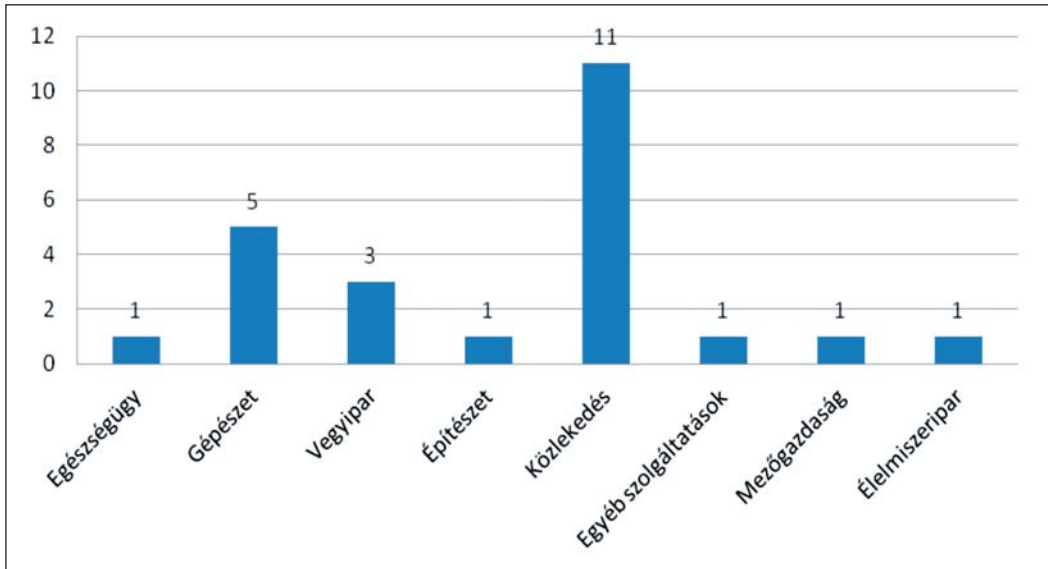

10. ábra: A dél-alföldi régió mindhárom megyéjében „B” kategóriába sorolt szakképesítések megoszlása szakmacsoportonként

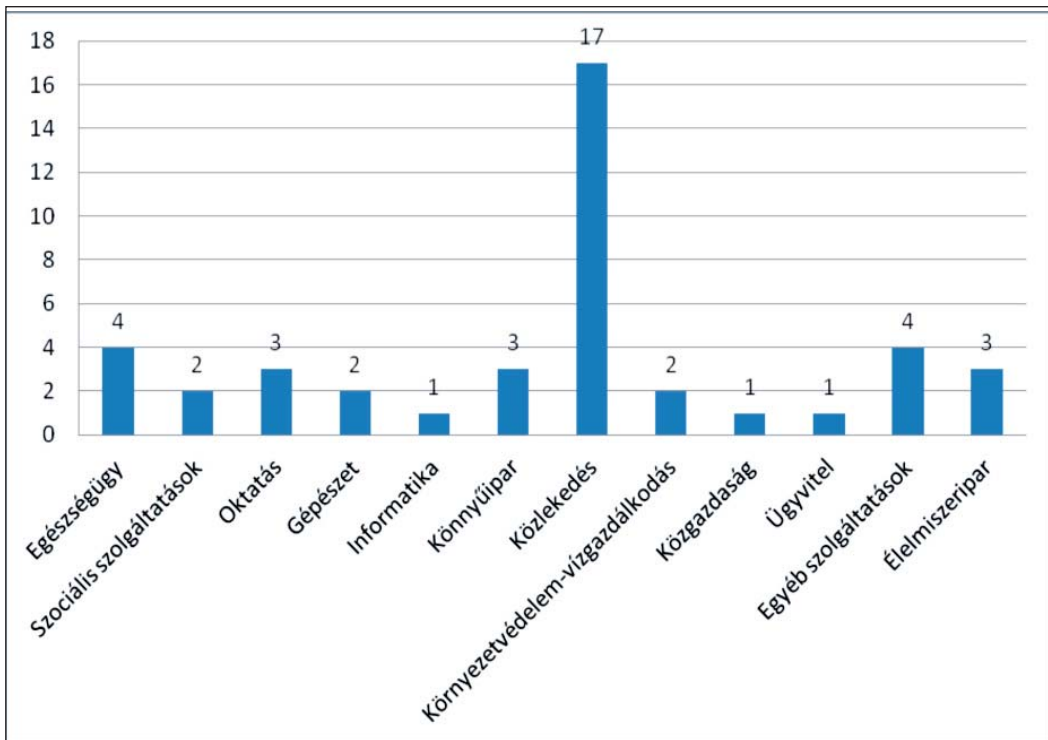

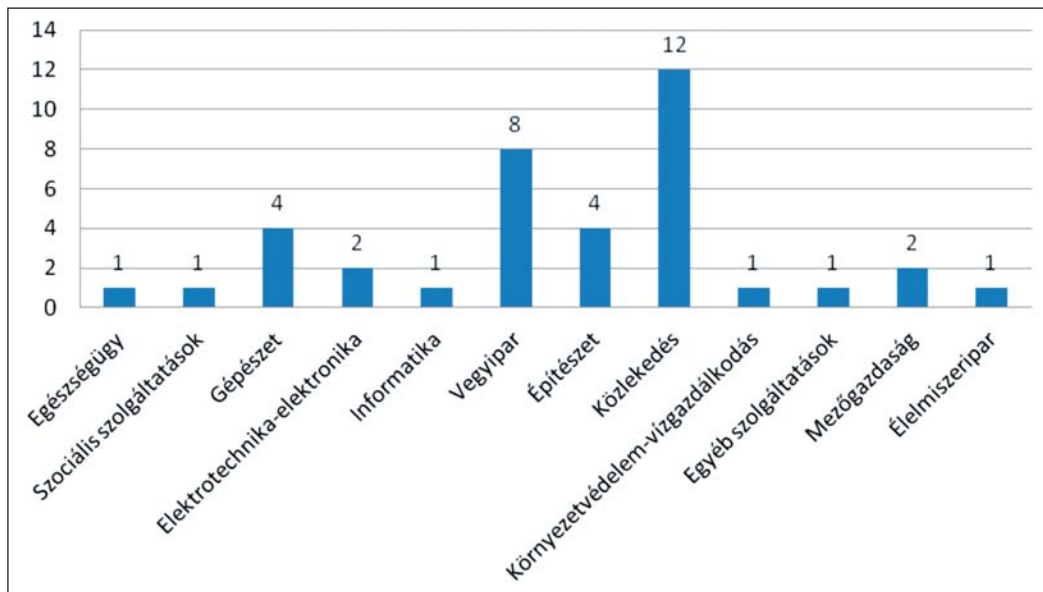
11. ábra: A dél-dunántúli régió mindhárom megyéjében „B” kategóriába sorolt szakképesítések megoszlása szakmacsoportonként

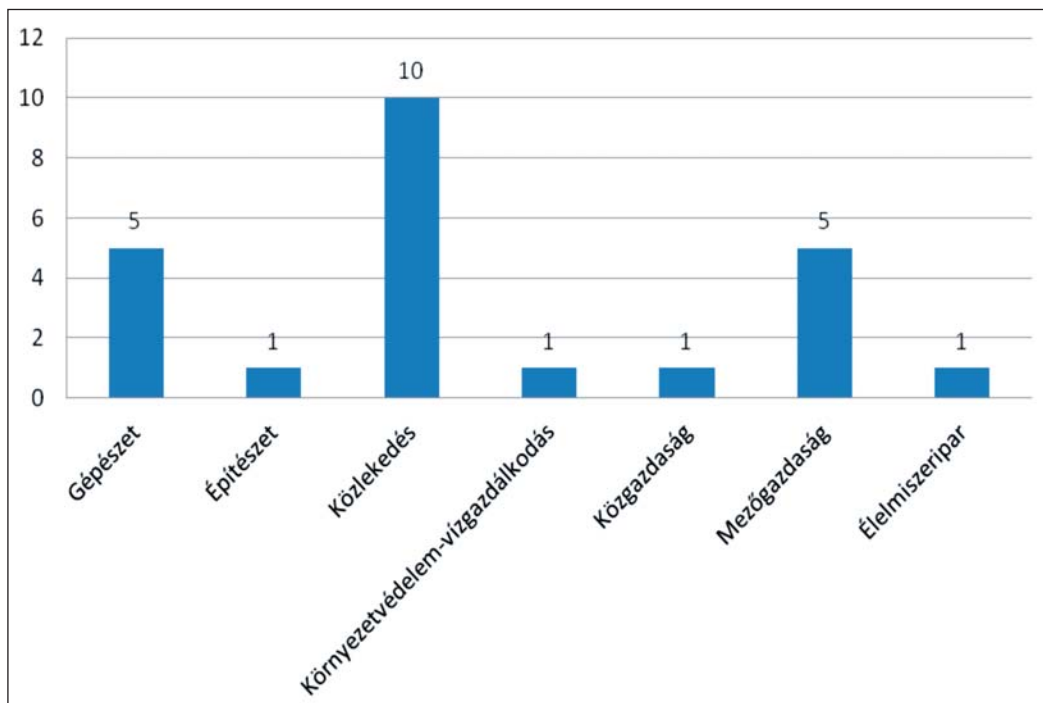
12. ábra: A közép-dunántúli régió mindhárom megyéjében „B” kategóriába sorolt szakképesítések megoszlása szakmacsoportonként

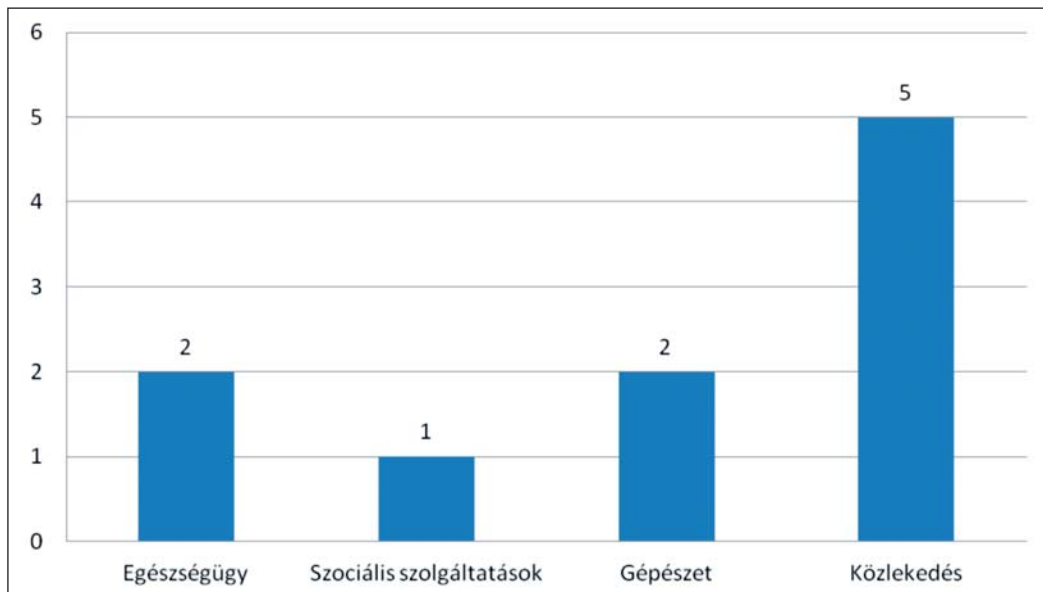
13. ábra: A nyugat-dunántúli régió mindhárom megyéjében „B” kategóriába sorolt szakképzések megoszlása szakmacsoportonként

14. ábra: Az észak-alföldi régió mindhárom megyéjében „B” kategóriába sorolt szakképzések megoszlása szakmacsoportonként

15. ábra: A közép-magyarországi régióban (Pest megye) „B” kategóriába sorolt szakképesítések megoszlása szakmacsoportonként

3. A szakiskolai ösztöndíjjal támogatott szakképesítések köre

Az RFKB-k a 2013/2014-es tanév beiskolázására vonatkozóan a szakiskolai ösztöndíj tárgyában az Szt. 82. § b) pontjában rögzített feladataikat az irány-arány döntéssel együtt, 2012. július 31-ig tették meg és küldték el az NMH SZFI részére.

2. táblázat: Az RFKB-k javaslata a szakiskolai tanulmányi ösztöndíjjal támogatott szakképesítésekre

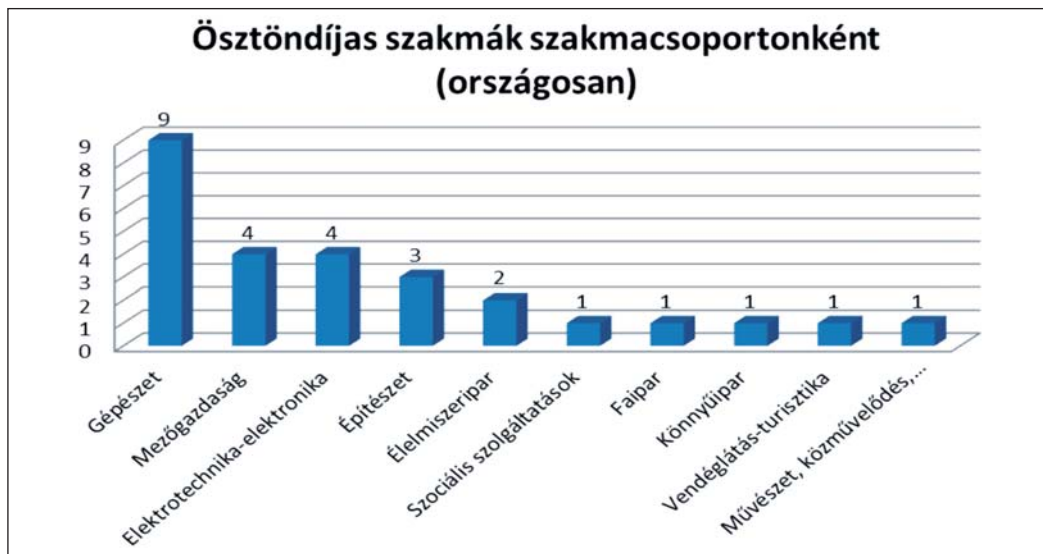
Észak-alföldi régió		
Hajdú-Bihar megye	Jász-Nagykun-Szolnok megye	Szabolcs-Szatmár-Bereg megye
Ács	Ács	Ács
Épület- és szerkezetlakatos	Épület- és szerkezetlakatos	Épület- és szerkezetlakatos
Gépi forgácsoló	Gépi forgácsoló	Gépi forgácsoló
Hegesztő	Hegesztő	Hegesztő
Húsipari termékgyártó	Húsipari termékgyártó	Húsipari termékgyártó
Ipari gépész	Ipari gépész	Ipari gépész
Mezőgazdasági gépész	Mezőgazdasági gépész	Mezőgazdasági gépész
Pék	Pék	Pék
Szociális gondozó és ápoló	Szociális gondozó és ápoló	Szociális gondozó és ápoló
Villanyszerelő	Villanyszerelő	Villanyszerelő

Észak-magyarországi régió		
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	Heves megye	Nógrád megye
Ács	Gazda	Asztalos
Gazda	Gépi forgácsoló	Ács
Gépi forgácsoló	Gyártósori gépbeállító	Gazda
Ipari gépész	Ipari gépész	Gépi forgácsoló
Központifűtés- és gázhálózat rendszerszerelő	Központifűtés- és gázhálózat rendszerszerelő	Ipari gépész
Kőműves és hidegburkoló	Kőműves és hidegburkoló	Központifűtés- és gázhálózat rendszerszerelő
Mezőgazdasági gépész	Mezőgazdasági gépész	Kőműves és hidegburkoló
Szerszámkészítő	Szerszámkészítő	Mezőgazdasági gépész
Szociális gondozó és ápoló	Szociális gondozó és ápoló	Női szabó
Villanyszerelő	Villanyszerelő	Villanyszerelő
Dél-alföldi régió		
Bács-Kiskun megye	Békés megye	Csongrád megye
Asztalos	Ács	Ács
Ács	Épület-és szerkezetlakatos	Épület-és szerkezetlakatos
Épület-és szerkezetlakatos	Gépi forgácsoló	Gépi forgácsoló
Gépi forgácsoló	Hegesztő	Hegesztő
Hegesztő	Központifűtés- és gázhálózat rendszerszerelő	Kerámia, porcelánkészítő
Kőműves és hidegburkoló	Mezőgazdasági gépész	Kertész
Mezőgazdasági gépész	Női szabó	Központifűtés- és gázhálózat rendszerszerelő
Női szabó	Szociális gondozó és ápoló	Női szabó
Szerszámkészítő	Villanyszerelő	Szociális gondozó és ápoló
Szociális gondozó és ápoló	Víz-,csatorna- és közmű rendszerszerelő	Villanyszerelő
Dél-dunántúli régió		
Baranya megye	Somogy megye	Tolna megye
Ács	Bádogos	Épület-és szerkezetlakatos
Bádogos	Épület-és szerkezetlakatos	Gazda
Gépi forgácsoló	Gépi forgácsoló	Gépi forgácsoló
Hegesztő	Hegesztő	Hegesztő
Ipari gépész	Ipari gépész	Ipari gépész
Kertész	Kőműves és hidegburkoló	Kőműves és hidegburkoló
Kőműves és hidegburkoló	Mezőgazdasági gépész	Mezőgazdasági gépész
Szerszámkészítő	Szerszámkészítő	Szerszámkészítő
Szociális gondozó és ápoló	Szociális gondozó és ápoló	Szociális gondozó és ápoló
Villanyszerelő	Villanyszerelő	Villanyszerelő

Nyugat-dunántúli régió		
Győr-Moson-Sopron megye	Vas megye	Zala megye
Ács	Ács	Ács
Épület-és szerkezetlakatos	Épület-és szerkezetlakatos	Épület-és szerkezetlakatos
Gépi forgácsoló	Gépi forgácsoló	Gépi forgácsoló
Hegesztő	Hegesztő	Hegesztő
Ipari gépész	Kőműves és hidegburkoló	Kőműves és hidegburkoló
Kőműves és hidegburkoló	Mechatronikus-karbantartó	Női szabó
Szakács	Női szabó	Szakács
Szerszámkészítő	Szerszámkészítő	Szerszámkészítő
Szociális gondozó és ápoló	Szociális gondozó és ápoló	Szociális gondozó és ápoló
Villanyszerelő	Villanyszerelő	Villanyszerelő
Közép-dunántúli régió		
Fejér megye	Komárom-Esztergom megye	Veszprém megye
Ács	CNC gépkezelő	Épület-és szerkezetlakatos
Gépi forgácsoló	Elektromechanikai műszerész	Gépi forgácsoló
Hegesztő	Gépi forgácsoló	Hegesztő
Húsipari termékgyártó	Hegesztő	Húsipari termékgyártó
Ipari gépész	Ipari gépész	Ipari gépész
Központifűtés-és gázhálózat rendszereszerelő	Kőműves és hidegburkoló	Központifűtés-és gázhálózat rendszereszerelő
Kőműves-és hidegburkoló	Mezőgazdasági gépjavító	Kőműves-és hidegburkoló
Szerszámkészítő	Szerszámkészítő	Szerszámkészítő
Szociális gondozó-és ápoló	Szociális gondozó és ápoló	Szociális gondozó és ápoló
Villanyszerelő	Villanyszerelő	Villanyszerelő
Közép-magyarországi régió		
Pest megye	Budapest	
Asztalos	Asztalos	
Ács	Ács	
Elektronikai műszerész	Elektronikai műszerész	
Gépi forgácsoló	Gépi forgácsoló	
Hegesztő	Hegesztő	
Ipari gépész	Ipari gépész	
Kőműves	Kőműves	
Női szabó	Női szabó	
Villanyszerelő	Villanyszerelő	
Víz-, csatorna- és közmű rendszereszerelő	Víz-, csatorna- és közmű rendszereszerelő	

Minden megyében ösztöndíjjal támogatott szakképesítésnek javasolt a gépi forgácsoló, csak egy megyében nem javasolt ösztöndíjra a villanyszerelő (Bács-Kiskun megye). Három megyében/illetve Budapesten nem javasolták ösztöndíjra a hegesztő (Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves és Nógrád megye) és a szociális gondozó és ápoló (Nógrád, Pest megye és Budapest) szakképesítést. Öt megyében nem javasolt szakiskolai ösztöndíjra az ács (Heves, Somogy, Tolna, Komárom-Esztergom és Veszprém), az ipari gépész (Bács-Kiskun, Békés, Csongrád, Vas és Zala), és a kőműves és hidegburkoló (Hajdú-Bihar, Jász-Nagykun-Szolnok, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Békés és Csongrád) szakképesítés.

16. ábra: Ösztöndíjas szakmák országosan, szakmacsoportonként

17. ábra: Ösztöndíjas szakképesítések országosan

4. A Nemzeti Foglalkoztatási Alap képzési alaprész terhére meghirdetett decentralizált pályázattal kapcsolatos megállapítások

A szakképzés tárgyi feltételeinek fejlesztésére irányuló beruházások pályázat 2008., 2010. és 2012. évben került kiírásra. A 3. táblázat adatai szemléltetik az egyes régiók számára rendelkezésre álló keretösszegeket, valamint a 2012. évi keret arányát a 2008. és 2010. évi kerethez viszonyítva. A táblázatból jól látható, hogy az országos szinten rendelkezésre álló keret lényegesen csökkent a 2008. évihez viszonyítva, annak mindössze 73%-a, de magasabb a 2010. évi rendelkezésre álló forrásnál (46%-kal). A régiók vizsgálatánál elmondhatjuk, hogy a legjelentősebb csökkenés az észak-magyarországi, észak-alföldi és a dél-alföldi régiókban következett be.

3. táblázat: Régiókon belüli keretösszegek az elmúlt 4 évben

Régió megnevezése	2008.évi keretösszeg (eFt)	2010. évi keretösszeg (eFt)	2012.évi keretösszeg (eFt)	2012/2008 %	2012/2010 %
Nyugat-Dunántúl	791 281	405 496	683 383	86,4	168,5
Közép-Magyarország	1 140 442	603 221	933 576	81,9	154,8
Közép-Dunántúl	763 846	423 799	677 898	88,7	160,0
Észak-Magyarország	1 115 831	544 000	721 134	64,6	132,6
Észak-Alföld	1 251 089	588 976	747 678	59,8	126,9
Dél-Dunántúl	914 785	422 199	670 974	73,3	158,9
Dél-Alföld	1 138 677	567 969	762 943	67,0	134,3
Mindösszesen	7 114 525	3 555 660	5 197 586	73,1	146,2

Az Szt. 82. § e) pontja értelmében az MFKB részt vesz az iskolai rendszerű szakképzés fejlesztésével összefüggő, a decentralizált kerettel kapcsolatos és az egyéb szakképzési pályázatok elkészítésében és értékelésében, javaslatot tesz a decentralizált keret pályázatainak nyerteseire és az általuk elnyert összeg nagyságára.

A szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról szóló 2011. évi CLV. törvény (továbbiakban: Szht.) alapján a szak- és felnőttképzésért felelős miniszter (továbbiakban: miniszter) döntött a Nemzeti Foglalkoztatási Alap Képzési Alaprész Szht. szerinti kiadási keretösszegek mértékéről, melynek alapján a 2012. évi decentralizált keretösszeg összesen 5.197,6 millió Ft. Az Szht. szerint, a decentralizált keret megyénkénti felosztásáról és a decentralizált keret terhére kiírandó pályázati célok prioritásairól a miniszter döntött.

2012-ben a bizottságoknak javaslatot kellett megfogalmazni április 30-ig a Nemzeti Foglalkoztatási Alap Képzési Alaprész decentralizált keretösszegének megyénkénti felosztási elveire, melyet olyan megbízható statisztikai adatokon alapuló és számszerűsíthető szempontok alapján dolgoztak ki, ami matematikai képlettel egzaktul kiszámítható, valamint a

kapott eredmény a kiválasztott szempontokkal adekvát és igazságos eredményt mutat. A bizottságok erre vonatkozóan a régióban a szakiskolai tanulólétszám meghatározott százalékat valamint a régióban számított egy főre jutó GDP arány reciprokának meghatározott arányát javasolta figyelembe venni.

A Nemzeti Foglalkoztatási Alap képzési alaprészből nyújtható szakképzési támogatások szabályairól szóló 24/2012. (VIII. 15.) NGM rendelet 18.§ alapján a decentralizált keretből nyújtható támogatások esetében a Nemzeti Munkaügyi Hivatal (NMH) gondoskodott a pályázat kiírásáról.

A Nemzeti Munkaügyi Hivatal a decentralizált pályázati kiírást 2012. augusztus 18-án tette közzé. Ebben az évben pályázható támogatás összege 5.197.586.000,- Ft, melynek megoszlása az alábbiak szerint alakult:

4. táblázat: Régiókon belül a megyénkénti keretösszegek 2012 évben

Megye/Budapest	Decentralizált keret (ezer Ft)
Budapest	676 560
Pest	257 016
Közép-magyarországi régió	933 576
Fejér	251 297
Komárom-Esztergom	189 491
Veszprém	237 110
Közép-dunántúli régió	677 898
Győr-Moson-Sopron	283 693
Vas	185 976
Zala	213 714
Nyugat-dunántúli régió	683 383
Baranya	246 882
Somogy	207 152
Tolna	216 940
Dél-dunántúli régió	670 974
Borsod-Abaúj-Zemplén	317 467
Heves	191 442
Nógrád	212 225
Észak-magyarországi régió	731 134
Hajdú-Bihar	277 917
Jász-Nagykun-Szolnok	197 144
Szabolcs-Szatmár-Bereg	272 617
Észak-alföldi régió	747 678
Bács-Kiskun	287 844
Békés	205 608
Csongrád	269 491
Dél-alföldi régió	762 943

Forrás: Pályázati kiírás 2012 (NGM/9505/13/2012)

Prioritások:

a.) Gyakorlati képzést folytató, szakképzési hozzájárulásra kötelezettek gyakorlati képzőhelyein a tárgyi feltételek fejlesztése. Erre fordítható a megyei keretösszeg 60%-a.

b.) Képző intézmények gyakorlati képzőhelyein a tárgyi feltételek fejlesztése. Erre pályázhatnak a TISZK partnerintézmények és a speciális szakiskolák (ez a megyei keretösszeg 36%-a) és a felsőoktatási intézmények (megyei keretösszeg 4%-a).

A pályázatok beadási határideje 2012. szeptember 17 volt. A Nemzetgazdasági Minisztérium és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara új eljárásrendet alakított ki annak érdekében, hogy a bírálatra a szükséges idő rendelkezésre álljon, figyelembevéve az RFKB-k megszűnésével és az MFKB-k létrejöttével összefüggő zökkenőmentes feladatellátást.

A pályázatok formai bírálatát a Nemzeti Munkaügyi Hivatal végzi el a beérkezést követő 5 napon belül. A formailag megfelelő pályázatokat az MFKB részére kiadott kódon keresztül az NMH SZFI webes felületén folyamatosan eléri. A tartalmi bírálatot az RFKB-k által javasolt és az MKIK által megbízott szakértők végzik és az értékelés alapján támogatásra javasolt szervezeteket tartalmazó javaslatot már az MFKB hagyja jóvá. A döntési javaslat elkészítéséhez az értékelő munkát az MFKB-k irányítják. Az MFKB-k támogatási javaslatukat a miniszteri döntéshez megküldik az NMH SZFI részére.

5. A megyei szakképzés-fejlesztési koncepciók kidolgozására vonatkozó tervezés megkezdése

Az Szt. 82. § a) pontjában foglalt feladatkörükben eljárva az RFKB-k megkezdtek az iskolai rendszerű szakképzés fejlesztésének az adott megyére vonatkozó, a szakképzés irányainak és a beiskolázási arányok rövid és középtávú tervét tartalmazó koncepció (szakképzés-fejlesztési koncepció) kidolgozására vonatkozó tervezést, amelyet az átadás-átvételt követően majd az MFKB-k készítenek el és fogadnak el.

Az előkészítés alatt álló koncepciókban, melyek a szakképzés fejlesztési elképzeléseket tartalmazzák egységes szerkezetben a prioritásokkal, azok indoklásával és a hozzájuk tartozó források meghatározásával, az alábbi alapvető szempontok érvényesülése szükséges:

- a koncepció szerepe és célja a kapcsolódó szakmai dokumentumok, gazdaság- és foglalkoztatáspolitikai események áttekintése,
- a szakképzés általános helyzetének értékelése, ezen belül az MFKB-k tevékenységének áttekintése és egy általános jövőkép felvázolása,
- SWOT analízis, cél és okfa, kockázat és érintett elemzések bemutatása, rendelkezésre álló adatbázisok értékelése, rangsorolása,
- a demográfiai, a gazdasági (foglalkoztatási) helyzet, valamint a szakképzés intézményrendszere és annak szakmai jellemzőinek bemutatása, jogi környezet változásának értékelése,
- várható változások és hatások bemutatása a rendelkezésre álló adatbázisok alapján,
- azoknak a lépéseknek a meghatározása, melyeket a jelenlegi eszközrendszer alkalmazásával kell végrehajtani, az eredmények eléréséhez szükséges programok ismertetése, és azok legfontosabb elemei, valamint azon strukturális változások bemutatása, melyeket a változó körülmények tesznek elengedhetetlenül szükségessé,

- ✦ a változással érintett területek bemutatása,
- ✦ a várható negatív és pozitív eredmények bemutatása, a koncepció sikerességének ismérvei,
- ✦ a felhasználható erőforrások körének és a felhasználás intenzitásának meghatározása.

A koncepcióknak elsősorban a nemzetgazdasági szektorok és ágak, foglalkoztatási teljesítményének változására, a megyék általánosan jellemző és a jövőben várható foglalkoztatási helyzetéből kell kiindulniuk. Elsősorban a megyei problémákat, kihívásokat és adottságokat kell figyelembe venni. Feladata, hogy hangsúlyos, határozott és egyértelmű útmutatást adjon a jövőben követendő irányokról.

A rendelkezésre álló intézményrendszer elemzésével kell feltérképezni azokat a lehetséges erőforrás tartalékokat, melyekkel a koncepcióban meghatározott új célok megvalósíthatóak. A koncepció elkészítéséhez nélkülözhetetlen a résztvevő intézmények helyzetének elemzése, a partnerek igényeinek, elvárásainak megismerése, érdekeik és ellenérdekeik feltárása, erőforrásaik feltérképezése.

A koncepciónak számolni kell a rendelkezésre álló források esetleges változásaival, valamint új források megnyílásának lehetőségével.

A koncepciónak tartalmaznia kell az összes rendelkezésre álló információ összefoglalását, az ezekből levont következtetéseket és azok hatását a koncepcióra, majd röviden bemutatni a döntés meghozatalát befolyásoló alapvető tényezőket. Kialakítása során szem előtt kell tartani bizonyos alapelveket, alapértékeket, amelyek meghatározzák a célok kijelölését és különösen pedig a konkrét beavatkozások megfogalmazását.

A szakképzés-fejlesztési koncepció akkor lesz használható dokumentum, ha képes több különböző forrásból származó információt kezelni, meg tudja határozni ezek egymáshoz viszonyított súlyát és a koncepció készítésében elfoglalt szerepét.

A koncepcióban az alábbi fejezetek elemzése ajánlott:

- ✦ az érintett megye társadalmi-gazdasági helyzetének értékelése
- ✦ a megyei szakképzési adatok elemzése
- ✦ a megyei szakképzést érintő problémák meghatározása
- ✦ a koncepció által elérendő célok megfogalmazása

A koncepció összeállításánál ajánlott az Európai Unió alapelvek érvényesítése, amely jelenti a partnerséget, az esélyegyenlőséget, a prosperáló gazdaságot és vidéket, a tudásalapú vidékfejlesztést, a minőségi termékeket és innovációt. Az Európai Unió válaszul a környezeti kihívásokra az "Európa 2020" stratégiát alkotta meg. A stratégia központi célkitűzése egy olyan intelligens, fenntartható és inkluzív gazdaság kialakítása, amelyben magas a foglalkoztatottság és a termelékenység, és erős a társadalmi kohézió. Az „Európa 2020” a 21. század európai szociális piacgazdaságának képét festi elénk.

A „Szakiskola 2012” kutatás főbb eredményei

Makó Ágnes – elemző, MKIK GVI

Hajdu Miklós – elemző, MKIK GVI

Tóth István János, Ph.D. – tudományos főmunkatárs, MTA KTI, ügyvezető igazgató, MKIK GVI

2012-ben ötödik alkalommal került sor a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) és az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Nonprofit Kft. (GVI) szakiskolai kutatására, amely a Regionális Fejlesztési és Képzési Bizottságok (RFKB-k) döntéseinek elősegítését, megalapozását szolgálta. Ennek alapját egy mintegy 4000 vállalkozásra és közintézményre, illetve egy közel 2000 frissen végzett szakmunkásra kiterjedő kérdőíves adatfelvétel képezi, amelyekre 2012 februárja és áprilisa között került sor. Jelen tanulmány az említett két adatfelvétel alapján készült elemzések¹ összefoglalása, azok főbb megállapításainak összegzése.

A vállalati adatfelvétel célja, hogy feltérképezze az üzleti szektor és a közszféra egyes szegmenseinek a szakképző iskolát végzettek iránti keresletét egy éven belüli, illetve három éven túli időtávon – szakmánként, megyénként, illetve régióként. Továbbá, hogy ezt összeesse a szakképző iskolák várható kibocsátási adataival – szintén szakmánként, megyénként, illetve régióként. A kereslet és kínálat összevetése a 2013/2014-es szakképzési beiskolázási keretszámok kialakításához nyújt az RFKB-knak segítséget a jelentősebb szakmánkénti eltéréseket bemutató.

Ezen túl a pályakezdő szakmunkások munkaerő-piaci helyzetét, elhelyezkedési lehetőségeit, valamint szakmájukról, munkájukról alkotott véleményüket és a 2011 óta ezen területeken bekövetkezett változásokat is feltérképezte a vizsgálat. A kutatás a 2011 júliusában szakmát szerzett fiatalok munkaerő-piaci pályájának első szakaszát vizsgálja, különös tekintettel arra, hogy a szakiskola elvégzése óta eltelt 8 hónap alatt be tudtak-e, illetve be akartak-e lépni a munkaerőpiacra. A vizsgálat során azon szakmák végzettjei kerültek megkérdezésre, amelyeknek a 2010/11-es tanévben legalább egy elágazása legalább három régióban kiemelten támogatott volt.

1. A vállalati felvétel háttere

Az adatfelvétel fontosabb jellemzői

A 3982 vállalkozást érintő kérdőíves adatfelvétel a GVI szervezésében zajlott 2012. február 1. és 2012. április 24. között. A kérdezés döntő része március második fele és április vége között zajlott le. A kérdőíves kutatás középpontjában a vállalkozások szak-

¹ Makó Ágnes (2012): A pályakezdő szakmunkások munkaerő-piaci helyzete – 2012, Budapest, MKIK GVI
Hajdu Miklós, Dörgő Benedek (2012): A szakképző iskolát végzettek iránti kereslet és kínálat várható alakulása – 2012, Budapest, MKIK GVI

képzett munkaerő iránti jövőbeni kereslete állt. A vállalatvezetőket többek között arról kérdeztük meg, hogy székhelyükön, illetve telephelyükön hogyan fog változni a szak-képzett munkaerő létszáma, tehát az egyes szakmákat tekintve hány főt szándékoznak felvenni, illetve elbocsátani az elkövetkező 12 hónapban, valamint 3 éven túl, de 4 éven belül. Az így kapott adatokból megkaphatjuk egyrészt a szakmánkénti és településenkénti (megyéenkénti, régióenkénti) várható létszámváltozást, másrészt az adatok országos szintű, összevont elemzésére is lehetőség nyílik.

A minta

A megyéket tekintve Budapest, Borsod-Abaúj-Zemplén és Győr-Moson-Sopron megye szerepel a mintában a legnagyobb súllyal. A 422 budapesti, 302 Borsod-Abaúj-Zemplén megyei és 254 Győr-Moson-Sopron megyei vállalkozás rendre 10,6%-át, 7,6%-át, illetve 6,4%-át adja a mintának. (A teljes sokaságban a Budapesten bejegyzettek adják az összes működő vállalkozás 27,2%-át.) A legkisebb súllyal Nógrád megye szerepel: 79 Nógrád megyei cég került a mintába, melynek ez 2%-át jelenti.

Régiók szerint egyenletesebb a minta elemeinek megoszlása. A legnagyobb súlyt Közép-Magyarország és Közép-Dunántúl régiók kapták a mintavétel során, jóllehet Közép-Dunántúl teljes sokaságban mért aránya valamivel alacsonyabb, míg Közép-Magyarország részesedése jóval magasabb. Összességében azonban kijelenthető, hogy a megcélzott egyenletes régióenkénti mintavétel nagy vonalakban teljesült.

A létszám-kategóriákat vizsgálva megállapíthatjuk, hogy a mintának valamivel több, mint egyharmadát a 9 fő alatti mikro-vállalkozások teszik ki. A 10-19 fős kisvállalkozások adják a minta 15%-át, a 20-49 fős közepes méretű cégek pedig a 15,3%-át. Az 50-249 fős vállalatok aránya 22,5%, a 250 fő feletti nagyvállalatoké pedig 11,6%. A teljes sokaságban a 9 fő alatti mikro-vállalkozások az összes vállalat 95,4%-kát teszik ki, tehát ezek mintabeli aránya jóval a valódi arány alatt marad, a nagyobb létszámú cégek pedig valós súlyukhoz képest nagyobb arányban szerepelnek a mintában. A nagyvállalatok szempontjából kifejezetten erősnek mondható a minta, mivel a Magyarországon bejegyzett 870 darab 250 fő feletti cégnek körülbelül 50%-a szerepel a mintában.

Ágazatok szerint kijelenthető, hogy a mintába került cégek 7,9%-a a mezőgazdasági tevékenységet végez, 38,5%-uk a feldolgozóiparban, 9,8%-uk az építőiparban, 43,9%-uk pedig a szolgáltatások területén működik. Ezen túl néhány esetben a megkérdezett vállalatok közszolgáltatással (közterület-fenntartás, vízgazdálkodás és további önkormányzati szolgáltatások), illetve oktatással, egészségügyi ellátással és vagyongazdálkodással foglalkoznak. Ezeket az eseteket kihagytuk a későbbi elemzésekből, mivel vizsgálatunk a versenyszféra gazdasági ágaira korlátozódik, tehát a következőkben a közszféra vállalatait nélkülöző elemzéseket közlünk.

A mintavétel során nem lehetett érvényesíteni bizonyos előzetes mintavételi szempontokat, ezért a minta torzításokat tartalmaz a valódi sokasági arányokhoz képest. Emiatt olyan fontosabb dimenziók mentén, mint régió, vállalatméret és gazdasági ág, a minta megoszlása jelentősen eltért a teljes sokaságétól. Ezeket az eltéréseket figyelembe kell venni az eredmények értelmezésénél és általánosításánál. További problémát jelent, hogy tapasztalatok szerint a mikro- és kisvállalkozások lényegesen alacsonyabb pontossággal

tudják megadni a középtávú munkaerő felvételi szándékaikat, így ezen vállalatok magas részaránya csökkentette volna az előrejelzés megbízhatóságát.

A torzítás korrekciója és a kívánt arányok kialakítása a súlyozás matematikai eljárásával elvégezhető. Ennek során a bizonyos szempontok (pl. ágazat, létszám, régió) szerint az országos arányokhoz képest kisebb arányban szereplő válaszadók válaszait egynél nagyobb, a nagyobb arányban szereplőket pedig egynél kisebb számmal szorozzuk meg. Az országos arányokhoz való arányosításra azért volt szükség, hogy elvégezhessek az országos szintű elemzéseket. A súlyozás természetesen régiókon belül is, ágazatonként és létszám-kategóriánként, arányosította a mintát. Ez az eljárás bizonyos véletlen zajokat, hibákat felnagyíthat, mivel egy-egy megkérdezett válaszait többszörös súllyal vesszük figyelembe tekintet nélkül arra, hogy az adott egyén válaszai mennyire tipikusak vagy extrémek, de más tapasztalati lehetőségünk nem lévén a minta korrigálására, ezt az eljárást kellett alkalmaznunk.

A versenyszféra keresletének szakiskolai kibocsátásával való összevetéséhez még teljeskörűsíteniünk is kellett a súlyozott mintát. Ennek oka az volt, hogy a súlyozott minta szakma szerinti keresleti adatai arányaiban igen, nagyságában azonban nem tükrözik a teljes sokaság jellemzőit. A teljeskörűsítést egy országos szorzó segítségével végeztük el, amely a versenyszektorban az alkalmazottak 2011. évi számának és a súlyozott mintában az alkalmazottak összlétszáma hányadosaként állt elő ($1\ 851\ 345 / 1\ 076\ 145 = 1,7203$). Itt fontos megjegyezni, hogy mivel a KSH csak a 4 fő fölötti vállalkozások összlétszámát közli, az általunk alkalmazott teljeskörűsítési arányszám alsó becslés csupán, hiszen a mintában 4 fő alatti vállalkozások is szerepelnek.

A súlyozott mintában Budapest nagyobb aránnyal szerepel, mint a súlyozatlan adatok esetében: a budapesti cégek 32,8%-át teszik ki a súlyozott minta-elemszámnak. Régiók szerinti bontásban hasonló a helyzet: a Budapestet is tartalmazó Közép-Magyarország adja a súlyozott minta 48,5%-át, ez után pedig Közép-Dunántúl és Nyugat-Dunántúl következik 10,4%-kal, illetve 10,1%-kal. A többi régió 6-9%-kal részesedik a minta-elemszámból.

Létszám-kategóriák szerint megállapítható, hogy a súlyozást követően jóval kisebb arányt tesznek ki a 9 fő alatti mikro-vállalkozások (22,4%) az eredeti mintamegoszláshoz képest. A 10-19 fős kisvállalkozások adják a súlyozott minta 8,5%-át, a 20-49 fős közepes méretű cégek pedig 9,2%-át adják. Az 50-249 fős vállalatok aránya viszont megnőtt a súlyozás következtében (36%), ahogy 250 fő feletti nagyvállalatoké is (24%).

Ágazatok szerint (a versenyszférára korlátozódva) látható, hogy a súlyozott mintában kisebb arányban szerepelnek a mezőgazdaság területén (5,2%), a feldolgozóiparban (30,3%) és az építőiparban működő cégek (5,4%), mint az eredeti mintában. A szolgáltató cégek részesedése viszont 59,1%-ra nőtt.

Túlképzés és alulképzés – a vállalati felvétel főbb tapasztalatai

Szakképzettek iránti várható kereslet és kínálat kvantitatív becslése

Az elemzés során a jelenlegi szakiskolai kínálatot a rendelkezésre álló legfrissebb – a 2011. évi – KIR-STAT adatok alapján becsültük meg, a korábbi évek trendjeinek figyelembe vételével. A keresletre vonatkozó számítások alapját a GVI által irányított adatfelvétel adta.

Sajnálatos azonban, hogy a szakiskolát végzettek iránti keresletre vonatkozó kérdések közül legalább egyre a válaszadóknak csak 33,1%-a adott értékelhető választ. Így a közel 4000 cégre kiterjedő minta mintegy kétharmada elveszett a kutatás legfontosabb kérdéseinek szempontjából. Sajnos nem tudhatjuk pontosan mi áll az alacsony válaszolási arányok mögött: a gazdasági válság közepette a vállalkozók nem tudták a kérdésre a választ, vagy nem akarták felfedni terveiket.

Az elkészült becslés során többféle szigorú kritériumot alkalmaztunk annak eldöntésére, hogy mely szakmákban, mely régiókban, illetve megyékben térhet el jelentősen a kereslet a kínálattól, azaz mely megyék és szakmák esetében megfontolandó és kíván további információgyűjtést a jelenlegi képzési keretszámok megváltoztatása. A kritériumok kiválasztásánál igyekeztünk konzervatívak lenni, ez esetünkben azt takarja, hogy minimalizáljuk annak lehetőségét, hogy egyetlen olyan szakmát is kritikusként nevezünk, amelyre vonatkozó becslésünk nagy bizonytalanságot hordoz magában. Ez azzal járt, hogy inkább kihagytunk potenciálisan problémás szakmákat a kritikus szakmák listájáról, mintsem, hogy megkockáztassuk a tévesen kritikusként történő jelölést és az abból következő hibás utalást a beavatkozás lehetőségére, illetve szükségességére.

Mindennek következtében az elkészült becsléseket tájékoztató jellegűnek lehet csak tekinteni, amelyek a potenciálisan legnagyobb várható túlkereslettel, illetve túlkínálattal jellemezhető szakmákat határozzák meg regionális, és megyei szinten. Fontos kiemelni továbbá, hogy míg 2008-ban összesen 340 szakmában adtak meg vállalatok várható keresleti értékeket, addig 2012-ben ez összesen 261 szakmát tett ki, tehát a vállalati adatbázisba bekerülő és így vizsgálható szakmák száma lényegesen csökkent. A keresett szakmák számának csökkenése legnagyobb valószínűséggel az elhúzódó gazdasági válságra vezethető vissza, ugyanakkor nem zárható ki, hogy a minta kisebb mérete is hatással van az elemzésbe kerülő szakmák alacsonyabb számára.

A várható szakiskolai-kibocsátást direkt módon a KIR-STAT adatai alapján határoztuk meg. Az adatbázis szakmánként, évfolyamonként és intézményenként tartalmazza az összes olyan diák számát, akik szakma szintű képzésben tanulnak. Továbbá az előrehozott szakképzést választó diákok számát is magába foglalja az adatbázis, így kínálati előrejelzésünkben az ő munkaerőpiacra lépésük is benne foglaltatik. A szakképző intézmények kibocsátásának meghatározásakor tehát figyelembe vettük az iskolarendszerű szakképzés előrehozott szakképzéses és érettségi előtti szakképzéses kezdő évfolyamait (9. és 11. évfolyamok) illetve az érettségi utáni szakképzéshez tartozó kezdő évfolyamokat (13. évfolyam) is. Az intézményi, szakma és évfolyam szintű adatokat földrajzi egység (megye/régió) valamint szakma szerint aggregáltuk, tehát a későbbiekben az évfolyamok közötti különbségektől eltekintettünk.

Problémát jelentett, hogy a rendelkezésünkre álló KIR-STAT szakiskolai adatbázis csak

részben tartalmazza a 2011-es OKJ-kódolás alapján a képzésekre belépők és végzősök adatait. Így át kellett kódolni a régi, 2005-ös OKJ kódokat 2011-es OKJ kódokra. Azonban a két klasszifikációs rendszer strukturális eltérései miatt nem lehetett megbízhatóan átkódolni az összes OKJ 2005-ös képzést. A 2011-es OKJ kódok szerint kódolt szakmák a becsült szakiskolai kibocsátás 98,7%-át fedték le. Ennek fényében nem tekinthetünk el annak a lehetőségétől, hogy néhány olyan szakma kimarad az elemzésből, amelyekben várható kilépés 2015-ben. A szakképző intézmények kibocsátásának becslésekor további problémát jelentett az, hogy az RFKB-k által 2011-ben hozott, a 2012/2013-as beiskolázásra vonatkozó döntéseit nem tudtuk az elemzés során figyelembe venni. Ennek oka, hogy a döntések nem egyértelműen számszerűsíthető módon avatkoztak be a képzés szakmaszerkezetébe.

Fontos megemlíteni, hogy a szakiskolai belépők és kilépők számának becsült értékei magasabbak, mint a korábbi években becsült létszámok. Ennek két oka van: (1) a KIR-STAT adatbázis évenkénti változásai következtében a szakképzési programok létszámának rögzítése egyre nagyobb arányban történik az új OKJ szerint, így egyre pontosabb képet kaphatunk a szakképzésbe belépők és kilépők számáról; (2) az idei évben az előrehozott szakmai képzésben résztvevő diákok létszámát is figyelembe vettük a kilépők számának meghatározásakor. A korábbi évek gyakorlatát továbbfejlesztve a KIR-STAT adatbázis megfelelőbb használata révén pontosabb képet tudunk nyújtani a szakképző intézményekbe belépők és kilépők számáról és megoszlásáról. E változások az évek közötti összehasonlítást problémássá teszik. Azonban a tavalyi eredményekkel összhangban ismételten látszik, hogy a szakképzésből kilépők teljes száma lényegesen meghaladja a teljes versenyszféra keresletét.

A létrehozott kínálati adatbázis tehát a 2011/2012-es tanévben a 11. és 13. szakképző évfolyamokon tanulók számát tartalmazza, megyei szinten és szakmánként. A várható demográfiai változások alapján² becslést készítettünk a 2012/2013-as tanévben a 11. és 13. szakképző évfolyamokra először belépő diákok várható számáról. Ezután a 2013/2014-es 11. és 13. szakképző évfolyamokra járók számát korrigáltuk a két év során várható lemorzsolódással, amit egységesen 10,93%-osnak tételeztünk fel – ezt a számot a legfrissebb rendelkezésre álló lemorzsolódási mutatók súlyozatlan átlaga alapján kaptuk. Az így kiszámított várható szakiskolai kibocsátáshoz pedig hozzáadtuk az előrehozott szakképzésben tanuló 9. évfolyamos diákok négy év során várható, 21,9%-osnak feltételezett lemorzsolódással korrigált számát. Tehát átlagosan két éves szakképzési, illetve az előrehozott szakképzésben tanulók esetében négy éves középiskolai képzési hosszt feltételeztünk, ami egy teoretikus átlagnak tekinthető csupán, hiszen a képzések tervezett hossza eltér, valamint a diákok számára is hosszabb időt vehet igénybe egy-egy képzés elvégzése.

A várható keresletet a vállalati felmérésünk várható szakképzett felvételére és elbocsátására vonatkozó eredményei alapján számítottuk ki. Ehhez összegeznünk kellett a településen megvalósítandó létszámváltozásokat szakmánként és megyénként, illetve régióként. Az így előállt várható keresleti és kínálati adatokból szakma és megye, illetve régió szintű várható eltérést számoltunk (kínálat – kereslet).

Az elmúlt évek gyakorlatához hasonlóan egy további, alapvető fontosságú elemet is beiktattunk az elemzésbe. Ennek lényege, hogy a kereslet és kínálat eltérésének számításakor nem csupán a szakiskolai várható kibocsátást vetettük össze a várható kereslettel, hanem

² Jakobi Ákos (2008): Regionális és megyei szakiskolai tanulói létszámok meghatározása a regionális fejlesztési és képzési bizottságok (RFKB-k) részére. Budapest, MKIK GVI

a tanulói adatfelvétel eredményei alapján kiszámítottuk, hogy a várható szakiskolai kibocsátás mekkora hányada fog ténylegesen a végzettség szerinti szakmájában elhelyezkedni. Ezt a plusz korrekciót sajnos csak országos és régiós szintű aggregálás esetén tudtuk elvégezni, nem szakmaszinten. Ennek oka, hogy rendkívül nagyok a régiók és szakmacsoportok, szakmák közötti eltérések e tekintetben. Sajnos a tanulói felmérés kis elemszáma nem tette lehetővé, hogy megynként minden szakmára kiszámíthassuk a saját szakmájukban várhatóan elhelyezkedők arányát.

A foglalkoztatott szakképzett munkaerő összes várható létszámváltozásának iránya

A súlyozott mintán végzett számításokból kiderül, hogy egy éves távlatban a Vas, Veszprém és Heves megyékben működő cégek tervezik a legnagyobb arányban (rendre 38,4%, 37,9% és 36,9%) növelni a szakképzett munkaerő létszámát. Létszámcsökkentést Békés és Fejér megyékben terveznek leggyakrabban a vállalatok, itt a válaszadók 9,2%-a, illetve 7,5%-a válaszolt így.

Régiók szerinti bontásban a Nyugat-Dunántúlon és az Észak-Magyarországon működő cégek között találtunk a legnagyobb arányban olyanokat, melyek a szakmunkás létszámukat növelni tervezik a következő egy évben (30%, illetve 28,5%). Ezek az arányszámok a tavalyi eredményekhez képest csökkenést mutatnak. Létszámcsökkentési tervek Dél-Alföldön és szintén Nyugat-Dunántúlon fordultak elő legnagyobb arányban (rendre 6% és 5,1%). A nyugat-dunántúli cégek helyzetét tovább árnyalja, hogy körükben a legalacsonyabb a létszámváltozás változatlanságára számító cégek aránya (64,9%).

Külföldi tulajdonhányad szerint idén is azok a vállalkozások valószínűsítik szakmunkások felvételét a legnagyobb arányban 12 hónapos időtávon, amelyek többségi vagy tisztán külföldi tulajdonban vannak, míg a kevesebb, mint 50%-os külföldi tulajdonhányaddal bíró cégek körében nem regisztráltunk olyan céget, amely az általuk foglalkoztatott szakképzettek számának csökkenésére számít. A tavalyi adatokkal összevetve kijelenthető, hogy csökkent azok aránya, akik szakmunkás létszámcsökkenésre számítanak, illetve 2009 óta soha nem tapasztalt szintre nőtt azok aránya, akik a szakmunkások létszámának változatlanságát jelezték előre.

Az alkalmazotti létszámmal nem mutat egyértelmű összefüggést a vállalatok várható létszámváltozásról kialakított véleménye 12 hónapos időtávon. Annyi azonban belátható, hogy az alkalmazotti állomány emelkedésével a létszám-kategóriák két pólusát tekintve a létszám növekedésének valószínűsége megnő. Megállapíthatjuk továbbá, hogy a 20-49 fős, illetve az 50-249 fős vállalkozások körében a létszámnövelési szándékok megoszlása a tavalyi kiugrást követően visszaestek a 2009-ben tapasztalt szint közelébe.

Az éves nettó árbevétellel szintén nem tapasztalható egyértelmű összefüggés az egy éven belül tervezett létszámváltozást tekintve. A szakmunkások létszámának várható növekedéséről leggyakrabban – a tavalyi évhez hasonlóan – a 250 és 500 millió forint közötti bevétellel gyarapodó cégek számoltak be, míg a szakképzettek létszámának várható csökkenését leggyakrabban az 50 és 100 millió forint közötti bevétellel gazdálkodó cégek jelentették.

Az ágazatok szerinti vizsgálat eredményei szerint a feldolgozóipar és az építőipar területén működő cégek tervezik legnagyobb arányban (rendre 34,4% és 22,7%) növelni szakmunkás létszámukat egy éven belül. Ugyanakkor jelentősek a régiók közötti eltérések is (lásd az 5. táblázatot).

5. táblázat: A várható létszámváltozás iránya 12 hónapon belül, a négy fő gazdasági ág és régiók szerint (N=5862)

Négy fő ágazat			Régió						
			Dél-Alföld	Dél-Dunántúl	Észak-Alföld	Észak-Magyarország	Közép-Dunántúl	Közép-Magyarország	Nyugat-Dunántúl
Mezőgazdaság	A szakmunkás létszámváltozás várható iránya	nőni fog	24,7%	11,6%	27,9%	22,2%	8,8%	28,0%	22,5%
		nem változik	71,2%	81,4%	68,9%	77,8%	91,2%	72,0%	75,0%
		csökkenni fog	4,1%	7,0%	3,3%	0,0%	0,0%	0,0%	2,5%
	Összesen		100,0	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Feldolgozóipar	A szakmunkás létszámváltozás várható iránya	nőni fog	36,2%	28,6%	35,0%	34,4%	35,2%	29,8%	43,5%
		nem változik	60,5%	70,5%	59,9%	62,0%	61,2%	68,2%	53,3%
		csökkenni fog	3,3%	1,0%	5,1%	3,7%	3,6%	1,9%	3,3%
	Összesen		100,0	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Építőipar	A szakmunkás létszámváltozás várható iránya	nőni fog	22,2%	20,0%	27,0%	42,3%	34,3%	17,2%	12,0%
		nem változik	77,8%	80,0%	70,3%	42,3%	62,9%	70,3%	88,0%
		csökkenni fog	0,0%	0,0%	2,7%	15,4%	2,9%	12,5%	0,0%
	Összesen		100,0	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Szolgáltatás	A szakmunkás létszámváltozás várható iránya	nőni fog	10,3%	18,6%	20,7%	22,7%	19,9%	14,0%	19,2%
		nem változik	80,7%	80,9%	77,2%	75,1%	76,4%	81,0%	73,3%
		csökkenni fog	9,0%	0,5%	2,0%	2,2%	3,7%	5,0%	7,5%
	Összesen		100,0	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Forrás: KERESLET_VALLALAT_2012

A súlyozott minta alapján a három éven túli, de négy éven belüli távlatot vizsgálva kijelenthető, hogy a Békés és Zala megyékben működő cégek tervezik a legnagyobb arányban (rendre 44,3%, és 40,2%) növelni a szakképzett munkaerő létszámát. Létszámcsökkentést szintén Békés, illetve Nógrád megyékben terveznek leggyakrabban a vállalatok, a válaszadók 9,8%-a, illetve 8,3%-a válaszolt így.

Régiók szerinti bontásban az Észak-Alföldön, illetve a Nyugat-Dunántúlon működő cégek között találtunk a legnagyobb arányban olyanokat, melyek a szakmunkás létszámukat növelni tervezik 3 éven túl, de 4 éven belül (36,8%, illetve 33,3%). Létszámcsökkentési tervek szintén Nyugat-Dunántúlon, illetve Dél-Alföldön fordultak elő legnagyobb arányban (rendre 5,2% és 4,8%), valamint Észak-Alföldön a legritkábban (1,1%).

Külföldi tulajdonhányad szerint azok a vállalkozások valószínűsítik szakmunkások felvételét legnagyobb arányban, amelyekben 50%-nál kisebb a külföldi tulajdoni hányad. Fontos kiemelni, hogy nem regisztráltunk olyan céget, amely tulajdoni háttérében a külföldi tőke mellett a hazai tulajdoni hányad van túlsúlyban és a szakmunkások létszámának csökkentését tervezné.

Az alkalmazotti létszám változásával nem mutatnak egyértelmű összefüggést a szakmunkás létszámváltozással kapcsolatos várakozások három éven túli, de négy éven belüli időtávon. Növekedésre és csökkenésre egyaránt a 20-49 fős vállalatok számítanak a legnagyobb arányban (32,2%-uk és 3,5%-uk válaszolt így). Értelemszerűen e létszám-kategóriában a legkisebb azon cégek aránya, amelyek nem számítanak változásra: 64,3%.

Az éves nettó árbevétel alakulásával sincsenek egyértelmű összefüggésben a szakmunkáslétszám alakulására adott válaszok. Az 50 és 100 millió forint közötti nettó árbevételt elérő vállalatok számítanak a leginkább a szakképzettek létszámának változására 3 éven túl, de 4 éven belül, a növekedést prognosztizáló vállalatok aránya körükben a legmagasabb (36,9%), de viszonylag sok cég számít csökkenésre is e csoportban (13,1%). Kiemelhető még a 250 és 500 millió forint közötti árbevételt elkönyvelő cégek helyzete, ugyanis körükben viszonylag magas a szakmunkások létszámának növelését tervezők aránya – 36% – amellet, hogy fordított irányú változást e cégek nem egészen 1%-a prognosztizált. Az öt millió forint alatti éves árbevételből gazdálkodó cégeknek azonban egyharmada az alkalmazott szakmunkások számának csökkenésére számít. Az elmúlt években soha, egyik árbevételi kategória esetében sem tapasztaltuk a csökkenésre számító vállalatok hasonlóan magas arányát.

Az ágazatok szerinti vizsgálat azt mutatja, hogy a feldolgozóipar és az építőipar területén működő cégek tervezik legnagyobb arányban (rendre 38,7% és 28,1%) növelni szakmunkás létszámukat három éven túl, de négy éven belül. Ugyanakkor jelentősek a régiók közötti eltérések is (lásd a 6. táblázatot).

6. táblázat: A várható létszámváltozás iránya 3 éven túl, de 4 éven belül, négy fő gazdasági ág és régiók szerint (N=3210)

Négy fő ágazat			Régió						
			Dél-Alföld	Dél-Dunántúl	Észak-Alföld	Észak-Magyarország	Közép-Dunántúl	Közép-Magyarország	Nyugat-Dunántúl
Mezőgazdaság	A szakmunkás létszámváltozás várható iránya	nőni fog	28,3%	0,0%	27,7%	21,1%	4,3%	25,0%	4,2%
		nem változik	65,2%	88,5%	68,1%	78,9%	95,7%	75,0%	91,7%
		csökkeni fog	6,5%	11,5%	4,3%	0,0%	0,0%	0,0%	4,2%
	Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
Feldolgozóipar	A szakmunkás létszámváltozás várható iránya	nőni fog	45,7%	26,4%	41,9%	32,5%	43,9%	29,7%	50,3%
		nem változik	50,0%	71,7%	58,1%	64,9%	54,6%	66,6%	46,5%
		csökkeni fog	4,3%	1,9%	0,0%	2,6%	1,5%	3,7%	3,2%
	Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
Építőipar	A szakmunkás létszámváltozás várható iránya képest?	nőni fog	61,5%	4,5%	81,8%	30,0%	4,5%	33,9%	10,5%
		nem változik	38,5%	95,5%	18,2%	70,0%	95,5%	57,1%	73,7%
		csökkeni fog	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	8,9%	15,8%
	Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
Szolgáltatás	A szakmunkás létszámváltozás várható iránya	nőni fog	14,3%	14,6%	33,3%	30,3%	24,1%	17,5%	24,7%
		nem változik	80,0%	85,4%	65,9%	65,7%	73,5%	82,1%	69,4%
		csökkeni fog	5,7%	0,0%	0,8%	4,0%	2,4%	0,4%	5,9%
	Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Forrás: KERESLET_VALLALAT_2012

A foglalkoztatott szakképzett munkaerő összes várható létszámváltozásának mértéke

Az alábbiakban a szakképzettekre vonatkozó összes várható létszámváltozás becslült mértékét vizsgáljuk, azaz azt, hogy a megkérdezett vállalatoknál hány fővel fog várhatóan változni a szakképzett munkaerő létszáma a közeljövőben a vállalat székhelyén (telephelyén). Az előrejelzés egyrészt a következő 12 hónapra, másrészt 3 éven túl, de 4 éven belüli időszakokra vonatkozik. Számításainkhoz a versenyszféra súlyozott és teljeskörűsített adatait használtunk.

Az összes várható létszámváltozás mértékére vonatkozó becsléseket óvatosan szabad csak értelmezni, elsősorban a gazdasági válság hatásai miatt. A magyar gazdaságot ért megárázkódtatás nagyfokú bizonytalanságot eredményezett a vállalati várakozásokban: nemcsak a válság lehetséges mélységét becslték alá a cégek, hanem a válságot követően a kilábalással kapcsolatos várakozásaikban is érezhető a válság hatása úgy, hogy bár több, a reálszférából kiinduló jel is (pl. az export rendelések bővülése) a kilábalásra utal, de a várakozásokban ezek a hatások csak mérsékelten jelentkeznek. Ezt a tehetetlenségi hatást erősíti fel az, hogy a válságból való kilábalás sokkal lassúbb folyamatnak ígérkezik, mint ahogy korábban erre számítani lehetett. Ebből kifolyólag a vállalkozások várakozásait több negatív és pozitív hatás éri egyszerre, melyekhez hasonlókról nem rendelkezünk korábbi megfigyelésekkel, ezért a hatásmechanizmusok pontos megértése nem lehetséges. Továbbá a konkrét számszerű előrejelzéseket nem szabad egy az egyben értelmezni: ezek csupán a mintán belüli cégcsoportok közötti különbségekként értelmezhetőek és annak megfigyelésére szolgálnak, hogy lássuk, melyik szektorban, cégcsoportban látják a cégek nagyobb mértékben növelni foglalkoztatottaik számát. Ez az indikátor így kiegészíti azt, hogy az egyes cégcsoportokon belül mekkora arányú az egyáltalán létszámnövekedést tervező cégek aránya. Ennek oka többek között, hogy a vállalatok csak jelentős pontatlansággal tudnak létszámfelvételt előre jelezni.

A mintába került vállalatok átlagos adataiból az derül ki, hogy a súlyozott és teljeskörűsített mintában a teljes alkalmazotti létszám 1.851.346 fő. Ebből a mezőgazdaságban dolgozik körülbelül 37.087 fő, a feldolgozóiparban 567.002 fő, az építőiparban 40.217 fő, a szolgáltató cégeknél pedig 1.207.040 fő.

A mintában szereplő összes alkalmazottból 5918 fő dolgozik a legfeljebb 9 fős mikrovállalkozásoknál, 7830 fő a 10-19 fős kisvállalkozásoknál, 20.096 fő a 20-49 fős, közepes méretű vállalatoknál, 290.232 fő az 50-249 fős cégeknél és 1.527.270 fő a legalább 250 főt foglalkoztató nagyvállalatoknál.

Megyei bontásban a budapesti, illetve a Győr-Moson-Sopron és Pest megyei vállalkozások körében lehet a legnagyobb létszámnövekedésre számítani: rendre 3922, 2770, illetve 1879 fős növekedést mutatnak az adatok a következő egy évre. Az adatok alapján egyik megyében sem számíthatunk a szakképzett munkaerő létszámának csökkenésére. A legkisebb létszám-növekedési előrejelzést idén is Tolna megyében találhatjuk, ahol is mindössze 33 fős szakmunkás létszámnövekedést jeleztek előre a vállalatok 12 hónapos időtávon (tavaly 38 fő volt ez az adat).

A régiók közül idén is Közép-Magyarországon és Nyugat-Dunántúlon a legnagyobb az előrebecsült létszámnövekedés (5802 fő, illetve 3651 fő), míg Dél-Alföldön és Dél-Dunántúlon körülbelül 400-500 fős növekedést várhatunk a vállalati becslések alapján a következő egy évben.

Külföldi tulajdonhányad szerint a többségi, vagy tisztán külföldi tulajdonú cégek fogják várhatóan a legnagyobb keresletet támasztani a szakképzett munkaerő iránt a következő

12 hónapban (7268 fő). A legkisebb kereslet pedig az olyan vegyes tulajdoni háttérű vállalkozások felől várható, amelyek döntően hazai kézben vannak, összhangban az elmúlt évek tapasztalataival.

Az ágazatok alapján történő szegmentálás szerint a feldolgozóipar és a szolgáltatások területén működő cégek tervezik a legnagyobb mértékű létszámbővítést (7565 fő, illetve 5437 fő). A mezőgazdaság és az építőipar területén tevékenykedő vállalatokra jellemző a legmérsékeltőbb létszámbővítési szándék (340 és 245 fő). A korábbi évek eredményeire visszatekintve megállapíthatjuk a mezőgazdaság és az építőipar vállalatai, illetve a szolgáltató szektor és a feldolgozóipar cégei közötti különbségek állandósulását.

Megyei bontásban 4 éves távlatban is a Győr-Moson-Sopron és Hajdú-Bihar megyei vállalkozások körében várható a leginkább, hogy növekedni fog a szakképzett munkaerő iránti kereslet a kérdőíves felmérés eredményei alapján: a prognosztizált létszámnövekedés 1985 fő, illetve 1139 fő. Legkisebb növekedést a Tolna megyei vállalatok jeleztek előre, 15 főt.

A régiók közül várhatóan Nyugat-Dunántúlon fog leginkább megnövekedni a szakképzett munkaerő iránti kereslet 3 éven túl, de 4 éven belül, (3209 fő), legkevésbé pedig Dél-Alföldön (297 fő). Figyelemre méltó a prognosztizált kereslet drasztikus visszaesése Közép-Magyarországon az elmúlt évek során: 2010-ben még 9997 fős, idén pedig már csak 1747 fős bővülést jelezhetünk előre.

Külföldi tulajdoni hányad szerint a tisztán hazai, illetve a többségében vagy tisztán külföldi tulajdonú cégek jelezték a következő 3 éven túlra, de 4 éven belülre vonatkozóan a legnagyobb várható létszámnövekedést (3794 fő, illetve 4862 fő).

Az éves nettó árbevétel szerinti bontásból kiderül, hogy a 4. évben az egy milliárd forint feletti bevétellel rendelkező vállalatok tervezik végrehajtani a legnagyobb mértékű létszámbővítést, méghozzá 6324 fővel, ami messzemenően meghaladja a többi bevételi kategóriában előrejelzett létszámváltozás mértékét, ahogy azt már évek óta tapasztalhatjuk. Az eggyel alacsonyabb bevételi kategóriába (500 millió és egy milliárd forint között) tartozó vállalatoknál ez az adat csupán 470 fő. Az évi 5 millió forintot el nem érő bevételből gazdálkodók esetében pedig a szakképzettek létszámának 32 fős csökkentése várható.

Az ágazatok szerinti vizsgálatból az látható, hogy a feldolgozóipar és a szolgáltatások területén működő cégek tervezik az adatfelvételt követő 4. évben a leginkább megnövelni szakképzett munkaerő iránti keresletüket (6166 fővel, illetve 2907 fővel). Az építőipari cégek tervezik legkisebb arányban növelni a szakképzett munkaerő létszámát a 4 év során, 104 fővel. Ugyanakkor az is világosan látható, hogy a vállalkozások 3 éven túli munkaerő-keresleti előrejelzéseiket is jelentősen lecsökkentették a 2010-ben felmért adatokhoz képest. Ez a csökkenés leginkább a szolgáltatásokat érinti, akárcsak a 12 hónapos időtáv esetén, de a visszaesés mértéke lényegesen nagyobb 4 éves távlatban. A rövid távú várakozásokat illetően azonban némileg javuló tendenciát tapasztalhatunk idén a tavalyi adatfelvétel eredményeihez képest, de hosszú távon még ugyanez nem mondható el.

A várható kínálat és kereslet kvantitatív jellemzői

A becslések szerint összességében országosan a jelenlegi trendek fennmaradása esetén túlkínálatra, tehát túl magas szakmunkás kibocsátásra lehet számítani a 3 éven túli, de 4 éven belüli időtávon, ami azonban jelentős szakma szerinti eltéréseket rejt maga mögött. Továbbá a korábbi évek tapasztalatai és ezen adatok alapján kijelenthetjük, hogy amennyi-

ben a teljes KIR-STAT adatbázis és így a teljes szakiskolai kibocsátás problémamentesen kódolható lenne, akkor még nagyobb országos túlkínálatot találnánk. Ezen felül lényeges azt a lényeges konklúziót is levonhatjuk, hogy a végzett tanulók jelentős része várhatóan mégsem jelenik meg szakmájuk munkaerőpiacán, de még így összességében is a vállalatok a szakemberek túlkínálatát tapasztalhatják majd.

Mivel sem a teljes várható munkaerő-piaci keresletet sem a teljes várható szakiskolai kibocsátást nem tudtuk feltérképezni, ezért ki kellett zárunk a fentebbi elemzésből azon szakmákat, amelyekben csak keresleti vagy csak kínálati becslésünk volt. Azért tettünk így, mert nem tudhatjuk, hogy adathiány vagy ténylegesen hiányzó kereslet, illetve kínálat áll az eredmények mögött. Meg kell jegyeznünk, hogy a KIR-STAT adatbázis csak az iskola-rendszerben oktatott szakmákra vonatkozó adatokat tartalmazza, így az e körön kívül eső szakképesítések esetében az adathiány tényében biztosak lehetünk.

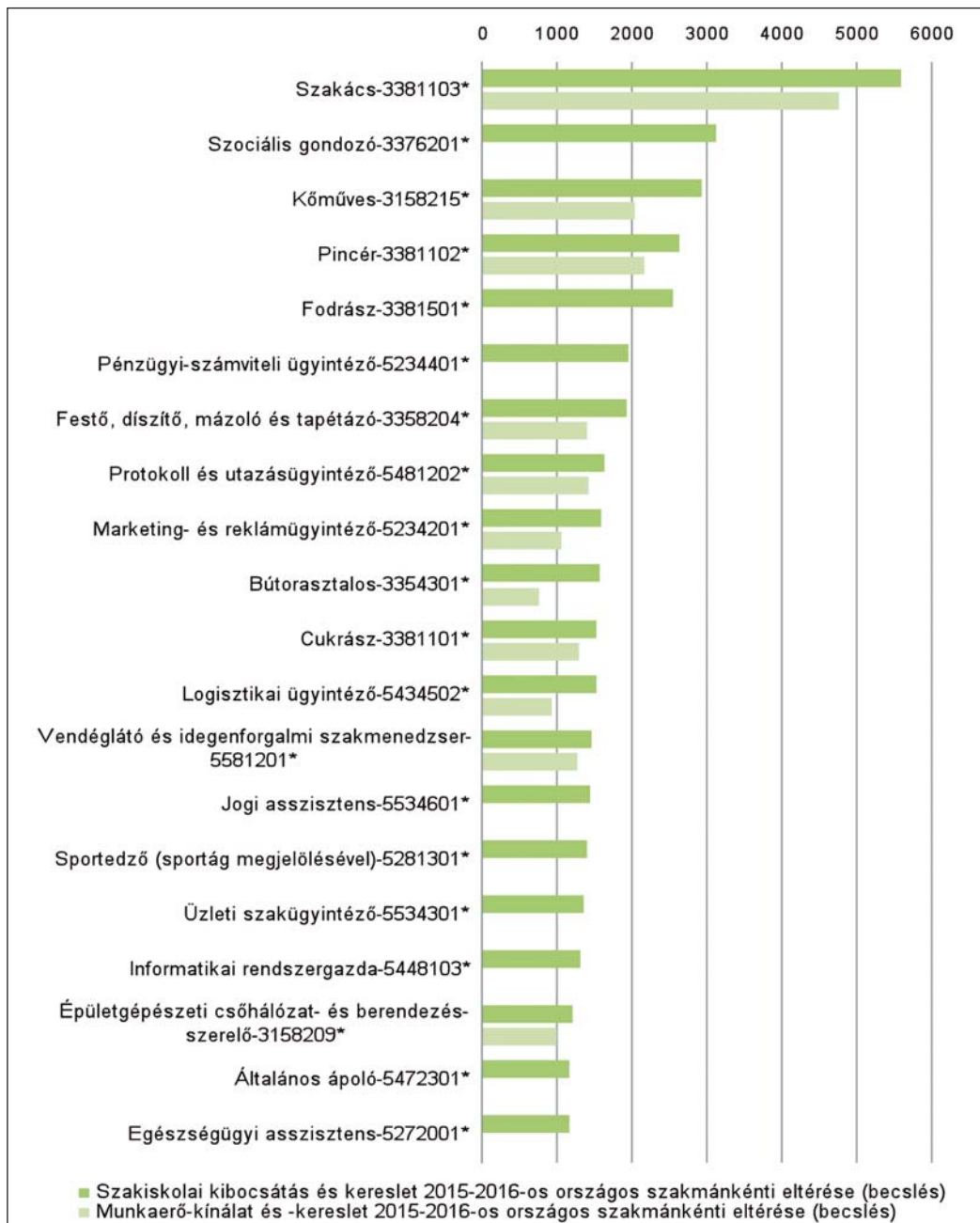
Az országos túlkínálati adat mögött jelentős részben néhány magas túlkínálatú szakma áll, ezek a szakács (3381103), a szociális gondozó (3376201), a kőműves (3158215), a pincér (3381102), és a fodrász (3381501). A legnagyobb túlkínálatú szakmák listája a tavalyi adatfelvétel eredményeihez képest tehát alapvetően megváltozott. A legnagyobb túlkeresletű szakmák esetében megállapítható, hogy a 2010-ben jelentős túlkínálatú, de 2009-ben jelentős túlkereslettel jellemezhető bolti eladó (3134101) szakma idén – a 2011-es eredményekhez hasonlóan – a legnagyobb túlkereslettel bír. Mellette a szerszámkészítő (3352108), a gépjárműjavító gépkészítő, gépszerelő (3152108), a gépi forgácsoló (3152109) és a mechatronikai műszerész (5252303) szakmák esetében várható jelentős túlkereslet. E szakmák esetében tavalyi kutatásunk során is hasonló következtetéseket vonhattunk le.

Ugyanakkor a munkaerő-kínálat és -kereslet 2015-2016-os országos szakmánkénti eltéréseinek becslése arra utal, hogy eltérő munkaerő-piaci képet kapunk, ha figyelembe vesszük a frissen végzett szakmunkások saját szakmájukban való elhelyezkedési arányait is. Ez azok arányát mutatja az adott szakiskolában végzett kohorszon belül, akik effektíve megjelennek az adott szakma munkaerő-piacán; tehát például kilépőnek számítanak azok, akik továbbtanulnak vagy inaktívak lesznek vagy nem találnak semmilyen munkát 9 hónappal a végzést követően.

Ez által világosan bemutatható, hogy még azon szakmákban is csak a frissen végzett szakmunkások töredéke helyezkedik el, amelyekben jelentős a munkaerő-piaci hiány (lásd az 18. és a 19. ábrákat). Ezt a jelenséget néhány esetben úgy jellemezhetjük, hogy egyszerre áll fent szakmunkások hiánya és túlkínálata ugyanabban a szakmában. Az e mögött meghúzódó okokat sajnos nem állt módunkban felderíteni, de valószínűsíthető, hogy a végzős szakmunkások tudásának minőségével lehetnek problémák, valamint a lokális munkaerő-piacok közötti alacsony mobilitás okozhatja az anomáliákat. Elképzelhető továbbá, hogy más, magasabb bért kínáló szakmákban helyezkednek el a diákok.

Ugyanakkor belátható, hogy az adott szakma munkaerő piacán való megjelenés nem csupán a diákok szándékaitól és képességeitől függ, hanem az adott szakma lokális munkaerő-piacán megjelenő kereslettől is. Tehát sok végzett szakiskolai diák eleve más szakmában kereshet állást amennyiben világos számára, hogy nincs kereslet az adott szakmában az adott lokális munkaerő-piacon. Belátható, hogy magasabb kereslet esetén a szakmában maradási arány is magasabb lehet, vagyis az effektív kereslet alkalmazkodhat a kínálathoz. Ennek fényében csak óvatosan szabad értelmezni az 18. és a 19. ábrákat.

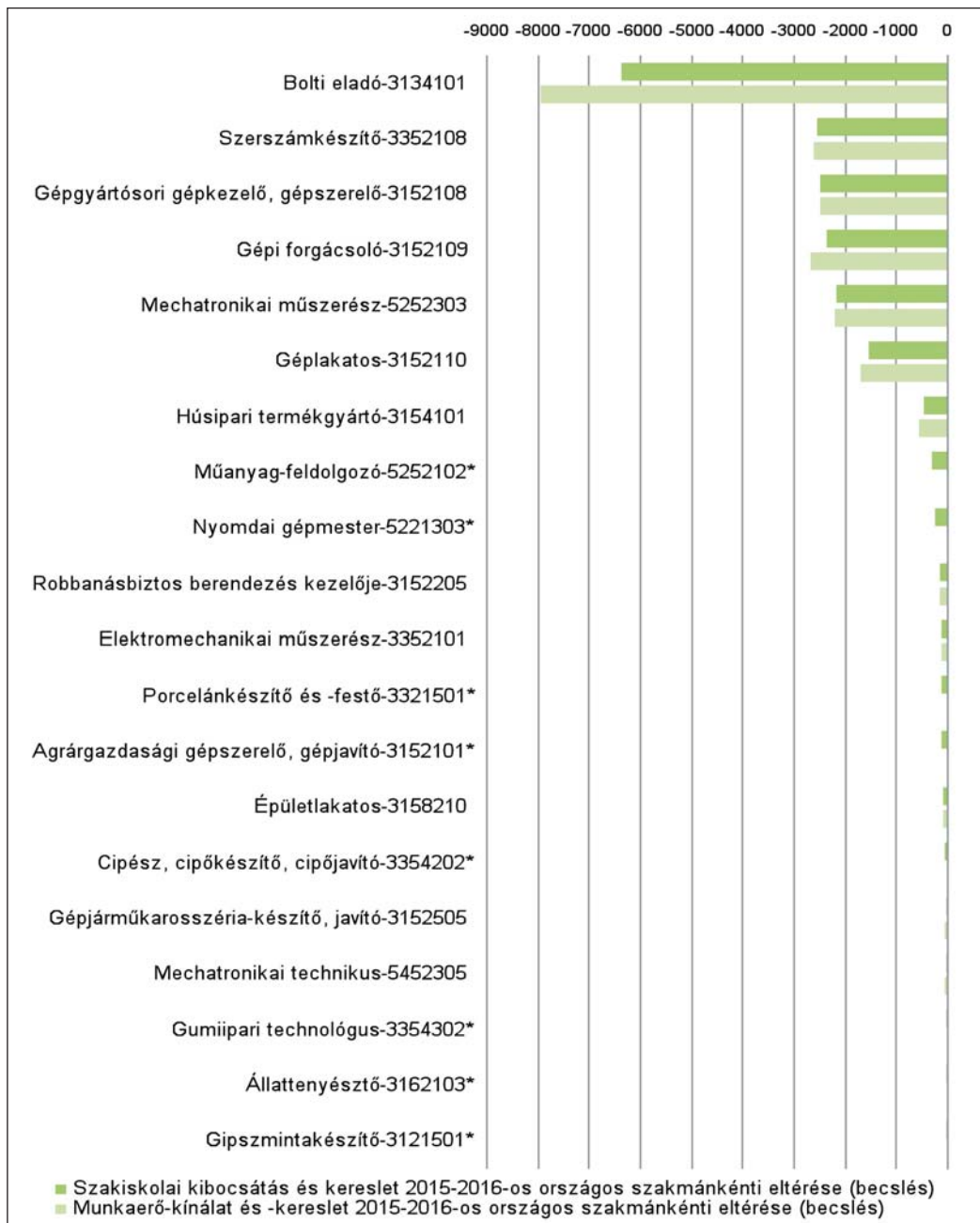
18. ábra: A legnagyobb túlképzéssel jellemezhető szakmák esetében a kínálat és kereslet várható eltérése országosan, várhatóan szakmájukban 9 hónapon belül effektív munkaerő-kínálatot jelentők arányának figyelembevételével és anélkül

Megjegyzés: A csillaggal jelölt szakmák esetén nem áll rendelkezésre szakmacsoport szintű arányszám, amely jelezne azok arányát a végzősökön belül, akik az effektív munkaerő-kínálat részét képezik.

Forrás: KERESLET_VALLALAT_2012, KIR-STAT, és KERESLET_TANULO_2012

19. ábra: A legnagyobb hiánnyal jellemezhető szakmák esetében a kínálat és kereslet várható eltérése országosan, várhatóan szakmájukban 9 hónapon belül effektív munkaerő kínálatot jelentők arányának figyelembevételével és anélkül

Megjegyzés: A csillaggal jelölt szakmák esetén nem áll rendelkezésre szakmacsoport szintű arányszám, amely jelezné azok arányát a végzősökökön belül, akik az effektív munkaerő-kínálat részét képezik.

Forrás: KERESLET_VALLALAT_2012, KIR-STAT, és KERESLET_TANULO_2012

A várható kínálat és kereslet eltérése területi egységenként

A 7. táblázat tartalmazza a megyék és régiók teljes előre jelzett szakiskolai kibocsátását és a vonatkozó munkaerő-piaci keresletet is. Ezek alapján a kínálat és kereslet várható eltéréseit is bemutatja a táblázat térségi szempontból aggregáltan. A táblázat legfontosabb következtetése, hogy rendkívül nagyok az országon belüli eltérések a becslt szakiskolai kibocsátás várható munkaerő-piaci illeszkedése tekintetében. Bizonyos régiókban és megyékben (pl. Nyugat-Dunántúl, Pest megye) jelentős szakmunkáshiányra lehet számítani, ugyanakkor a legtöbb régióban és megyében jelentős a várható túlképzés a jelenlegi trendek alapján. A táblázatot azonban kellő óvatossággal szabad csak értékelni, mivel a megyék szerinti aggregálás jelentős különbségeket takarhat el, amelyekre a kritikus szakmák ismeretésekor térünk ki.

7. táblázat: Becslt szakképzetek iránti kínálat és kereslet megyénként és régióként, fő

Megyék és régiók	Kínálat			Kereslet	Eltérés
	Beiskolázás szakiskola és szakközépiskola szakképző évfolyamára 2013/2014, fő (becslés)	Kilépés, szakiskolából és szakközépiskolából – 2015, fő (becslés)	Adott szakma effektív munkakínálatának részét képezők száma, fő (becslés)	Vállalkozások kereslete, 2015-2016, fő (becslés)	Szakiskolai kibocsátás és kereslet 2015-2016-os országos szakmánkénti eltérése (becslés)
Budapest	22801	21612	8102	9270	12342
Pest	3861	3560	1769	6991	-3431
Közép-Magyarország	26662	25171	9871	16261	8910
Fejér	4472	4159	2013	1235	2924
Komárom-Esztergom	2978	2873	1329	250	2623
Veszprém	2968	2965	1870	1966	999
Közép-Dunántúl	10418	9997	5213	3451	6546
Győr-Moson-Sopron	5742	5823	2521	7756	-1933
Vas	2025	1834	951	3261	-1427
Zala	2605	2552	1363	2593	-41
Nyugat-Dunántúl	10373	10208	4834	13610	-3402
Baranya	2923	3206	1575	731	2475
Somogy	2990	3126	1696	1451	1675
Tolna	2168	2518	1403	84	2434
Dél-Dunántúl	8081	8851	4674	2266	6585
Borsod-Abaúj-Zemplén	6753	6535	2947	1612	4923

Megyék és régiók	Kínálat			Kereslet	Eltérés
	Beiskolázás szakiskola és szakközépiskola szakképző évfolyamára 2013/2014, fő (becslés)	Kilépés, szakiskolából és szakközépiskolából – 2015, fő (becslés)	Adott szakma effektív munkakínálatának részét képezők száma, fő (becslés)	Vállalkozások kereslete, 2015-2016, fő (becslés)	Szakiskolai kibocsátás és kereslet 2015-2016-os országos szakmankénti eltérése (becslés)
Heves	2223	2216	1268	544	1672
Nógrád	1029	1415	794	731	684
Észak-Magyarország	10005	10165	5009	2888	7277
Hajdú-Bihar	4421	4718	2020	4516	202
Jász-Nagykun-Szolnok	4506	4651	2187	4793	-142
Szabolcs-Szatmár-B.	7387	7764	2433	655	7109
Észak-Alföld	16314	17133	6640	9964	7169
Bács-Kiskun	5171	5067	2449	845	4222
Békés	3357	3188	1639	212	2976
Csongrád	5512	5367	2171	375	4992
Dél-Alföld	14039	13622	6259	1432	12189
Összesen	95892	95148	42499	49872	45276

Forrás: KERESLET_VALLALAT_2012, KIR-STAT

A kritikus értékeket meghaladó képzések

A becslült keresleti és kínálati adatokból szakma- és megye-, illetve régió-szintű várható eltéréseket számoltunk (a becslült kínálatból kivontuk a becslült keresletet). A kritikus szakmák kiválasztásához ezen különbségek alapján kétféle kritériumot alakítottunk ki:

Relevancia-kritérium:

a) megyei szinten szakmanként legalább 450 fős eltérésnek kellett lennie a kereslet és a kínálat között;

b) régiós szinten szakmanként legalább 700 fős eltérésnek kellett lennie a kereslet és a kínálat között.

Pontosság-kritérium:

a) megyei szinten legalább 199% kellett, hogy legyen a kereslet és kínálat eltérése a várható létszámmozgáshoz képest;³

³ Azokban az esetekben, amikor nem volt várható kereslet az adott szakmában az adott megyében, ezt a kritériumot nem lehetett alkalmazni, de nem is volt szükséges, hiszen amennyiben egyáltalán nincs kereslet az adott szakmára az adott megyében, az egy erősebb jelző, mint a fent részletezett.

b) régiós szinten legalább 170% kellett, hogy legyen a kereslet és kínálat eltérése a várható létszámmozgáshoz képest.

A relevancia-kritérium azért szigorúbb régiós szinten, mert a nagyobb aggregáltsági szint nagyobb várható létszámmozgásokkal járt együtt. A pontossági kritérium ugyanezen okból kevésbé szigorú régiós szinten, ugyanis a nagy létszámmozgások miatt a százalékos eltérés szükségképpen alacsonyabb.

Az alábbiakban ismertetjük megyénként és régióként külön-külön azokat a szakmákat, melyek átlépi a már korábban részletezett kritikus értékeket (lásd a 8. és a 9. táblázatokat). A két táblázat nem hasonlítható össze közvetlenül, ami azt jelenti, hogy azok a szakmák, melyek kritikusak megyei szinten, nem feltétlenül kritikusak régiós szinten, és fordítva. Ennek oka, hogy a kritikus értékek meghatározásához felhasznált munkaerő-piaci és szakiskolai előrejelzési adatok eltérnek megyei és régiós szinten. Ez azt jelenti, hogy az egyes régiókban a megyék becsült túlkereslete, illetve túlkínálata erősítheti és ki is olthatja egymást. Egy hipotetikus példával szemléltetve ezt: Baranya megye magas várható szakiskolai kibocsátását egy adott szakmából ellensúlyozhatja Somogy megye magas várható munkaerő-piaci kereslete ugyanabban a szakmában a dél-dunántúli régióban. Ugyanakkor mindkét megyében, külön-külön kritikus szakmának kategorizálhatjuk az adott szakmát: Baranyában a túlképzés jelent problémát, Somogyban pedig az alacsony szakiskolai kibocsátás.

Mindkét táblázat jól mutatja, hogy jelentősek a regionális eltérések az országon belül. Ennek az a következménye, hogy az országos átlagnak megfelelően kialakított kritikus értékek jelentősen eltérő számú kritikus szakmát eredményeznek megyénként és régióként. Továbbá, a kritikus értékeket átlépő szakmákban várható túlkínálat és túlkereslet mértéke előrebecslésünk alapján jelentősen változik kritikus szakmánként, azonban ennek nagyságát nem tüntettük fel a táblázatban a becslés feltételezett pontatlansága miatt. Ennek okát fentebb részleteztük, a módszertani megállapításoknál.

Mivel a korábbi évekkal való összehasonlíthatóság korlátozott a módszertani változások miatt, ezért sajnos nem tudunk külön kitérni a kritikus szakmák idősoros elemzésére.

megye/ szakma	Web-programozó -5548104 (2011)	Autószerelő -5152501	Haszonépítármű vezető -3184101 (2011)	Gépjáratároni gépkezelő, gépészrelő -3152108 (2009)	Protokoll és utazás- ügyintéző -5481202 (2010, 2011)	Üzleti szakügyintéző -5534301 (2009, 2011)	Marketing- és reklám- ügyintéző -5234201 (2009, 2010, 2011)	Jogi asszisztens -5534601 (2010, 2011)	Vendégforgalmi szak- menedzser-5581201 (2011)	Grafikus -5421109	Sportedző (sportág megjelölésével) -5281301 (2010, 2011)	Kereskedelmi menedzser -5534501	Szociális gondozó -3376201 (2009, 2010)	Husipari termékgyártó -3154101 (2009)	Építő- és anyagmozgató gép kezelője -3158206	
Jász- Nagykun- Szolnok				(2009-ben kritikusan alacsony kínálat)			(2009- ben és 2010-ben kritikusan magas kínálat)	(2010- ben kri- tikusan magas kínálat)								
Komá- rom- Ester- gom																
Nógrád																
Pest			Kritikusan alacsony kínálat (2011- ben is)											Kriti- kusan alacsony kínálat	Kritiku- san ala- acsony kínálat	
Somogy			Kritikusan alacsony kínálat										(2010-ben kritikusan magas kínálat)			
Szabolcs- Szatmár- Bereg																Kritikusan magas kínálat (2009-ben és 2010- ben is)
Tolna																
Vas																
Veszprém																
Zala																

Megjegyzés: amennyiben az adott szakma valamely korábbi adatfelvételünk eredménye alapján is kritikusnak számított, a releváns évszámot dőlt betűvel szedve jeleztük azt.

9. táblázat: Képzések, ahol a becslült kínálat és a becslült kereslet eltérése meghaladja a kritikus értékeket, régiók szerint, 2012

regió/ szakma	Haszongépjármű vezető-3184101 (2011)	Építő- és anyagmozgató gép kezelője-3158206	Gépjárműsori gépkezelő, gépszerelő-3152108	Protokoll és utazásügynökök-5481202 (2011)	Mechatronikai műszerész-5252303	Jogi asszisztens-5534601 (2011)	Vendéglátó és idegenforgalmi szakmenedzser-5581201 (2011)	Szakács-3381103 (2009, 2010)	Szociális gondozó-3376201 (2010)	Szerszámkészítő-3352108 (2011)	Web-programozó-5548104
Közép-Magyarország	Kritikusan alacsony kínálat (2011-ben is)	Kritikusan alacsony kínálat		Kritikusan magas kínálat (2011-ben is)		Kritikusan magas kínálat (2011-ben is)	Kritikusan magas kínálat (2011-ben is)	Kritikusan magas kínálat (2009-ben és 2010-ben alacsony volt)		(2011-ben kritikusan alacsony kínálat)	kritikusan magas kínálat
Közép-Dunántúl											
Nyugat-Dunántúl			Kritikusan alacsony kínálat		Kritikusan alacsony kínálat			Kritikusan magas kínálat		Kritikusan alacsony kínálat	
Dél-Dunántúl	Kritikusan alacsony kínálat							Kritikusan magas kínálat (2010-ben is)			
Észak-Magyarország											
Észak-Alföld								Kritikusan magas kínálat (2009-ben és 2010-ben is)	Kritikusan magas kínálat (2010-ben is)		
Dél-Alföld								Kritikusan magas kínálat (2009-ben és 2010-ben is)	(2010-ben kritikusan magas kínálat)		

Megjegyzés: amennyiben az adott szakma valamely korábbi adatfelvételünk eredménye alapján is kritikusnak számított, a releváns évszámot dőlt betűvel szedve jeleztük azt.

2. A tanulói adatfelvétel

Az adatfelvétélről

A Magyar Kereskedelmi és Iparkamara szervezésében lezajlott kérdőíves adatfelvétel során 2016 frissen végzett szakképzett fiatal kerestek fel a kérdezőbiztosok.

A szakképzettek mintájának alapját az ISZIIR adatbázis képezte. Az alapsokaságba azok a pályakezdő szakmunkások kerültek be, akik a nyilvántartás szerint azon szakmák egyikében végeztek a 2010/11-es tanévben, melyeknek legalább egy elágazása legalább három régióban kiemelten támogatott volt⁴, és a képzés ideje alatt rendelkeztek tanuló-szerződéssel. Kutatásunk összesen 30 szakmára terjedt ki. Az alapsokaságból vett minta összetételét szakma és megye szerinti arányok alapján határoztuk meg.

A kérdést lebonyolító szervezetek 2012. február 3. és április 2. között végezték el a kérdőíves adatfelvételi munkát. A megkérdezettek döntő többségét a március eleje és április eleje közötti időszakban keresték fel a kérdezők.

A minta jellemzői

A területi kamarák hálózata segítségével összesen 2016 szakképző iskolát (szakiskolát vagy szakközépiskolát) végzett fiatalhoz jutottak el a kérdezőbiztosok, tehát az előző évek mintájához képest a mintakeret 2012-ben jelentősen csökkent: 3000 főről 2000 főre. A kutatás célja a 2011-ben szakképző iskolát végzettek munkaerő-piaci helyzetének vizsgálata, ezért csak azon eseteket vizsgálhattuk, akik 2011-es szakképző iskolai végzettségről számoltak be. Kérdezői hiba miatt a kritériumnak nem megfelelő alanyok is bekerültek az adatbázisba, ezért az elemzésből ki kellett hagynunk 144 esetet. Közülük 15 fő nem kiemelten támogatott szakmában szerzett szakképesítést, 14 fő egyáltalán nem szerzett szakmát 2011-ben, 115 fő esetében pedig nem ismerjük a megszerzett szakmát. Ezen 144 eset közül 79 fő nem 2011-ben szerezte utolsó szakmáját, hanem néhány évvel korábban, 31 fő esetében pedig nem ismerjük a végzés évét. A statisztikai számítások során figyelembe vett elemszám így végül 1872 fő volt.

A minta megyék szerinti megoszlását⁵ illetően megállapítható, hogy Tolna megye (19 fő) és Nógrád megye (31 fő) kivételével minden megyében legalább 50 tanuló töltötte ki a kérdőívet, a legnagyobb esetszámot Pest megye (157 fő), Bács-Kiskun megye (149 fő) és Borsod-Abaúj-Zemplén megye (133 fő) esetében tapasztaltuk. A régiók szerinti megoszlás kiegyenlítettebb, a Dél-Dunántúl kivételével (195 fő) minden régió esetében legalább 240 fős az elemszám. Legnagyobb számban a dél-alföldi régióhoz kötődő fiatalok válaszoltak kérdőívünkre (323 fő).

A megkérdezettek alapjellezőinek tekintetében számottevő változást nem tapasztalunk a korábbi évek adatfelvételeinek eredményeihez képest.

⁴ A kutatásba bevont szakmák listáját alapvetően a fenti kritérium alapján határoztuk meg, azonban ezek közül kihagytunk néhány olyan szakmát, melyekben túl kevesen végeztek a 2010/2011-es tanévben, valamint – az összehasonlíthatóság érdekében – a listát bővítettük egyes további szakmákkal, melyeket a korábbi években vizsgáltunk.

⁵ A megye nem a szakképzett fiatal lakóhelyét jelöli, hanem azt, hogy melyik megyei kamarával kötött tanuló-szerződést a képzés során.

A kérdőíves kutatás során megkérdezettek 5%-a 20 év alatti fiatal, 89%-uk 20 és 23 év közötti, 6%-uk pedig ennél idősebb, így átlagos életkoruk 21,3 év.

A mintában a nemek szerinti megoszlás azt mutatja, hogy a válaszadók 91%-a férfi és 9%-a nő.

Budapesten él a megkérdezettek 4%-a, egyéb városban lakik 56%-uk, 41%-uk pedig községi lakos.

A mintába legnagyobb gyakorisággal a karosszerialakatos szakmát végzettek kerültek be (113 fő), valamint legalább 100 főt sikerült elérni a bolti eladó, a kőműves, a bútorasztalos, a szakács, valamint az autószerelő szakmát végzettek közül is. A tavalyi adatfelvételhez képest jóval kevesebb festő, mázóló és tapétázó végzettségű fiatalot sikerült felkeresni (2011-ben 184 főt, 2012-ben 75 főt).

A megkérdezettek apjának iskolai végzettsége a válaszadók 16%-ának esetében legfeljebb 8 általános, döntő többségük (58%) esetében szakmunkásképző, 15%-uknál szakközépiskola vagy technikum. 7%-uk végzett gimnáziumot és 4%-uk főiskolát vagy egyetemet.

A megkérdezettek apja 8%-uk esetében önálló vagy vállalkozó, 2%-uknál vezető beosztású, 4%-uk esetében beosztott értelmiségi és 3%-uk apja irodai alkalmazott. Kiemelkedően magas, 42%-os azok aránya, akiknek apja szakmunkásként dolgozik, 11% esetében segédmunkás vagy betanított munkás, 1%-uknál pedig alkalmi munkás. A válaszadók 10%-ának apja munkanélküli, 9%-uk apja pedig egyéb okból nem dolgozik (pl. nyugdíjas). A megkérdezettek 5%-a nem válaszolt a kérdésre. A fenti arányok csak igen enyhe eltérést mutatnak a tavalyi és tavalyelőtti adatokhoz képest.

A megkérdezettek döntő többsége (79%, tavaly 80%, tavalyelőtt 83%) számolt be arról, hogy apjának van szakképesítése, tehát elmondható, hogy a szakiskolai, szakközépiskolai végzettséggel rendelkező apák gyermekei különösen nagy arányban szereznek ilyen képesítést.

Pályakezdő szakképzettek a munkaerőpiacon – a tanulói adatfelvétel tapasztalatai

Az iskolai előmenetel és az iskoláról alkotott vélemények

A szakképzett pályakezdőket – az elmúlt évekhez hasonlóan – megkérdeztük iskolai eredményeikről, középiskolai pályafutásukról és szakképzettségük megszerzésének körülményeiről.⁶ Ez azért képezte vizsgálatunk fontos részét, mert ezáltal kiderülhet, hogy az iskolában elért eredmények milyen hatást gyakorolnak a későbbi munkaerő-piaci pályafutásra. Emellett több kérdés segítségével próbáltuk meg feltárni a fiatal szakképzettek

⁶ A megkérdezettek szakiskolában, szakközépiskolában, illetve TISZK-ben szerezhetek szakmát. A szakiskola olyan középfokú oktatási intézmény, ahol az iskolai rendszerű szakképzésben olyanok is részt vehetnek, akik nem rendelkeznek érettségivel. A 9-10. évfolyamon közismereti képzés is folyik, de emellett nagy hangsúlyt kap a pályorientáció, később pedig a szakmai előkészítés és a szakmai alapozás. A 10. évfolyam elvégzése, illetve a tanköteles kor betöltése után lehet elkezdni a szakképző évfolyamokon a szakmai vizsgára való felkészülést. A szakközépiskola olyan középiskola, ahol a 9-12. évfolyamon közismereti, az érettségire felkészítő képzés folyik. Emellett az első két évben szakmai orientációs, a második két évben pedig szakmai alapozó tantárgyakat is tanítanak. A tanulmányok befejeztével az érettségi megszerzését követően kezdődik a szakmai képzés, mely után a tanult szakmából szakmai vizsga tehető. A Térségi Integrált Szakképző Központok (TISZK-ek) pedig szakképző iskolák, esetleg felsőfokú szakképzést folytató felsőoktatási intézmények társulása szakképzési feladatok összehangoltan történő ellátására. /Forrás: <http://www.szakkepites.hu/fogalomtar.html/>

szakiskoláról és szakmájukról alkotott véleményét. 2012-ben gyűjtött adataink összehasonlíthatóak a korábbi adatfelvételek eredményeivel, így feltérképezhetjük az esetleges változásokat is, azonban – mivel még négy adatfelvételi időpont is kevés valódi trendek megállapításához – eredményeink értelmezésénél továbbra is óvatosan kell eljárni.

A megkérdezett tanulók általános iskolai utolsó éves tanulmányi átlageredménye az összes válaszadó átlagában 3,48 volt, mely szinte azonos a 2011-es és 2010-es értékekkel (rendre 3,46, illetve 3,42) és megközelíti a 2009-es szintet (3,49).

Középisikolai tanulmányait a 2012-ben megkérdezett tanulók 67%-a szakiskolában kezdte (tavaly 71%, tavalyelőtt 75%, 2009-ben pedig 70% volt a megfelelő arány). 28%-uk (2011-ben 25%, 2010-ben 22%, 2009-ben 25%) szakközépisikolába, 4,6%-uk (2011-ben 4,4%, tavalyelőtt 4%, 2009-ben 5%) pedig gimnáziumba járt az általános iskola befejezése után. A gimnáziumban tanuló 87 fő 63%-a (55 fő) érettségi bizonyítványt szerzett, 37%-uk (32 fő) pedig még végzés előtt abbahagyta a gimnáziumi képzést. Ezután mind a 87 fő részt vett szakképzésben is (így kerülhettek be mintánkba): 71 fő szakiskolában tanult tovább, 14 fő szakközépisikolában vagy technikumban, 2 fő pedig egy másik gimnáziumban. (Ez a 2 fő később a harmadik középisikolájában szerzett szakmunkás bizonyítványt.) A gimnáziumi érettségivel rendelkező 55 tanulóból 48 fő szakiskolában, 7 fő pedig szakközépisikolában szerzett szakmát. A gimnáziumi tanulmányait félbehagyó 32 főből 29-en szakiskolában, hárman pedig szakközépisikolában szereztek szakmunkás képesítést.

Első középisikolájában a megkérdezett fiatalok 66%-a (2011-ben 68%, 2010-ben 72%, 2009-ben 68%) szakmunkás bizonyítványt szerzett. 14%-uk (2011-ben és 2010-ben 12%, 2009-ben 13%) érettségi bizonyítványt, 7%-uk (tavaly 6%, tavalyelőtt 3%, 2009-ben 10%) mindkettőt, 13%-uk (2011-ben 14%, 2010-ben 13%, 2009-ben 9%) pedig végzés előtt abbahagyta a képzést. Az érettségi bizonyítványt szerzők 78%-a szakközépisikolában, 22%-a pedig gimnáziumban végzett (utóbbiak később szereztek szakmát egy másik iskolában).

A 2012-ben megkérdezett 1872 tanuló közül 580 fő járt második középisikolába is. Eből 333 fő az első középisikola elvégzése után tanult tovább, 247 fő pedig iskolát, illetve iskolatípust váltott (az első befejezése nélkül). Az első iskola befejezése után továbbtanulók 64%-a szakiskolában, 35%-uk szakközépisikolában vagy technikumban, 1%-uk pedig gimnáziumban tanult tovább. A végzés előtt középisikolát váltók 88%-a szakiskolában, 11%-a szakközépisikolában, 1%-uk pedig gimnáziumban folytatta tanulmányait.

A megkérdezettek utolsó éves középisikolai tanulmányi átlaga (az összes megkérdezett átlagában) 3,8 volt, mely kissé jobb eredmény, mint a 2011-es 3,7-es, illetve a 2010-es és 2009-es 3,6-es átlagértékek.

A szakiskolából gimnáziumba, szakközépisikolába, vagy technikumba a megkérdezett szakképzettek 13,5%-a próbált meg átkerülni, mely az eddigi felmérési eredmények között a legalacsonyabb: 2011-ben 14%-uk, 2010-ben 17%-uk, 2009-ben pedig még 18%-uk számolt be ez irányú szándékról.

A szakiskolát végzettek – a korábbi évek eredményeihez hasonlóan – idén is szakmájukkal való elégedettségüknek adtak hangot, sőt, eredményeink szerint tovább javultak az elégedettséget mérő mutatóink. Még a 2009-es 84%-nál, a 2010-es 87%-nál és a 2011-es 89%-nál is magasabb arányban válaszoltak igenlően arra a kérdésre, hogy olyan szakmát tanultak-e a szakiskolában, amivel később is szívesen foglalkoznának: idén 90%-os volt ez az arány.

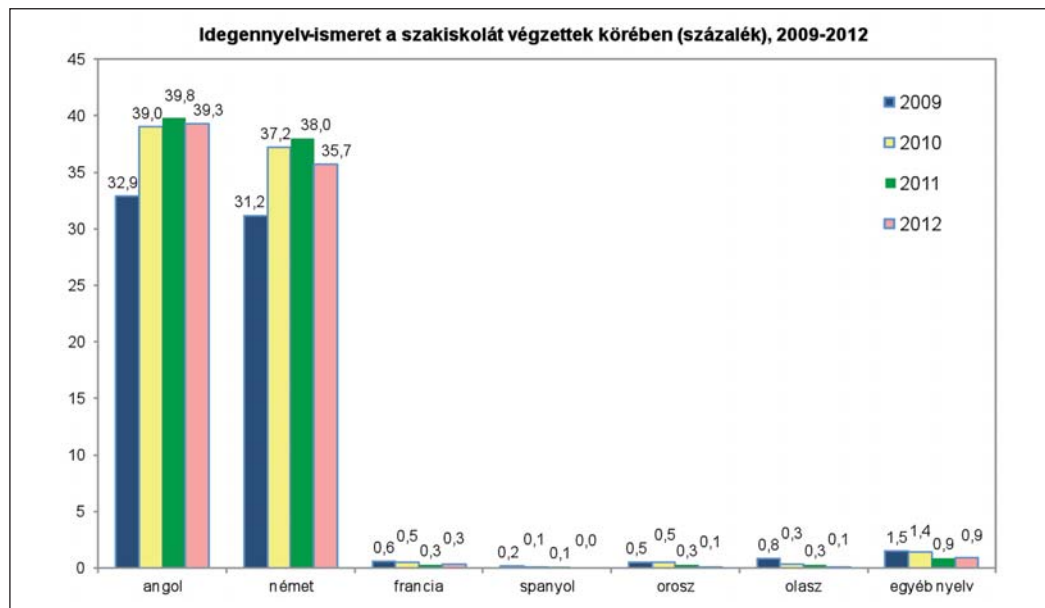
A tanulók szakmájukkal és iskolájukkal való általános elégedettsége továbbra is magasnak mondható. Az eddigi adatfelvételek során 2011-ben és 2012-ben jelezték a tanulók a legma-

gasabb arányban (rendre 63,4% illetve 63,5%), hogy ha újra választaniuk kellene, újra ugyanazt a szakmát és iskolát választanák (2010-ben 60%, 2009-ben pedig 57% volt a megfelelő arány). A tavalyi és 2010-es eredményekhez hasonlóan 2012-ben is a tanulók 5%-a maradna szakmájánál, de másik iskola mellett döntene (2009-ben 6%), és 11%-uk választana más szakmát, de ugyanazt az iskolát (2010-ben és 2011-ben 12%, 2009-ben 10%). A megkérdezettek 14%-a keresne új szakmát és új iskolát, ha újra döntési helyzetbe kerülne, mely arány 2011-ben szintén 14%, 2010-ben 16%, 2009-ben pedig 15% volt. A megkérdezettek 6%-a (tavaly 5%, tavalyelőtt 9%, 2009-ben 12%) nem tudott választ adni a kérdésre.

Az érettségivel rendelkező megkérdezettek (415 fő) 61%-a nem felvételizett sem egyetemre, sem főiskolára (tavaly 66%, 2010-ben 69%, 2009-ben pedig csak 51% volt ez az arány). 35%-uk felvételizett és fel is vették, mely arány jelentős növekedést mutat: tavaly 30%-uk jelezte ezt, 2010-ben 26%-uk, 2009-ben pedig csupán 3%-uk. A megkérdezettek 5%-a sikertelen felvételi vizsgáról számolt be – 2011-ben ez az arány 4%, 2010-ben 5%, 2009-ben pedig 16% volt.

A szakképzettek nyelvtudásával kapcsolatban idén kissé kedvezőtlenebb eredmények születtek, mint a megelőző két év adatfelvételei során. A megkérdezettek 69%-a (tavaly 72%, tavalyelőtt 71%, 2009-ben 60%) jelezte, hogy meg tudja értetni magát a magyaron kívül más nyelven is. Angolul 39%-uk beszél, németül 36%-uk (2011-ben rendre 40% és 38%, 2010-ben 39%, illetve 37%, 2009-ben pedig csak 33%, illetve 31% voltak a megfelelő arányok). Franciául, spanyolul, olaszul, oroszul, illetve egyéb nyelven csak igen kevés megkérdezett (0-24 fő) beszélt mind a négy vizsgálati időpontban (lásd a 20. ábrát).

20. ábra: Idegennyelv-ismeret a szakiskolát végzettek körében (százalék), 2009-2012,
 $N_{2009}=2899, N_{2010}=2916, N_{2011}=2919, N_{2012}=1872$

Forrás: KERESLET_TANULO_2012

A szakiskolai tanulmányokkal kapcsolatban a korábbi években tapasztalt magas elégedettségi szinthez hasonlóan kedvező képet mutatnak az adatok és több szempont szerint

további javulásnak lehetünk tanúi.⁷ A megkérdezettek a 21. ábrán látható állításokat 1-től 5-ig osztályozták (az 5-ös jelentette a teljes egyetértést, az 1-es pedig azt, hogy egyáltalán nem ért egyet az állítással). A legmagasabb átlagos pontszámot 2012-ben – a korábbi évekhez hasonlóan – a sok tudást átadó és lelkiismeretesen tanító szakiskolai tanárokkal kapcsolatos állításoknál mértük, valamint a képzőhelyen rendelkezésre álló eszközökkel (gépekkel, anyagokkal) is igen elégedettek voltak a végzett tanulók.

A vélemények 2011-hez képest a legtöbb szempont szerint csak igen enyhe elmozdulást, vagy stagnálást mutatnak, a 2009-es eredményekhez képest azonban mind a pozitív, mind a negatív tartalmú állításokkal többen értettek egyet.

21. ábra: Vélemények a szakiskolai tanulmányokkal kapcsolatban (pontátlag), 2009-2012,
 $N_{2009}=2781-2882, N_{2010}=2835-2906, N_{2011}=2836-2916, N_{2012}=1793-1863$

Megjegyzés: a megkérdezettek az állításokat 1-től 5-ig osztályozhatták, az 5-ös jelentette a teljes egyetértést, az 1-es pedig azt, hogy egyáltalán nem ért egyet az állítással

Forrás: KERESLET_TANULO_2012

A megkérdezettek 70%-a véli úgy, hogy a szakiskolában az elméleti és a gyakorlati oktatás aránya megfelelő volt – ez enyhe romlást jelent a megelőző évekhez képest (tavaly 72%, 2010-ben 74% volt a megfelelő arány), de még mindig sokkal magasabb érték, mint a 2009-es (63%). A válaszadók 26%-a (2011-ben 24%, 2010-ben 22%, 2009-ben 33%) szerint túl sok

⁷ Megjegyzés: lehetséges, hogy eredményeinket torzíttja, hogy felmérésünk csak a kiemelten támogatott szakmákat tanulókra vonatkozott. Elképzelhető, hogy a nem kiemelt szakmákat tanuló fiatalok kevésbé elégedettek a szakképző intézménnyel.

volt az elméleti oktatás, és – az elmúlt két év eredményeivel megegyező módon – mindössze 4%-uk sokallta a gyakorlati oktatást (2009-ben 5%).

Az adatok azt mutatják, hogy a megkérdezett fiatalok körében a szakmai gyakorlati képzés havi óraszámát az utolsó tanévben átlagosan 86,5 óra volt (2011-ben 89,4 óra, 2010-ben 89,5 óra, 2009-ben 86 óra). 2009-ben szakiskolai tanulmányai során a megkérdezettek 31%-a csak az iskolai tanműhelybe járt gyakorlati képzésre, 38%-uk csak céghez járt, 31%-uk pedig mindkét helyre. 2010-től azonban a mintavételünk alapját a képzése során tanulószervezővel rendelkező fiatalok sokasága alkotja, így az idei mintában a megkérdezettek 69%-a járt céghez gyakorlati képzésre, 25%-uk pedig iskolai tanműhelyben és cégnél is végzett gyakorlatot (2011-ben a megfelelő arányok 73% és 24%, 2010-ben pedig 73% és 25% voltak). A megkérdezettek 6%-a számolt be arról, hogy kizárólag az iskolai tanműhelybe járt gyakorlati képzésre, ezek az esetek a pótkérdés során kerültek a mintába.

A végzett tanulók gyakorlati képzőhelyükkel kapcsolatban még az elmúlt években tapasztalt igen kedvező véleményeknél is pozitívabb képet festettek. Az adatok szinte minden vizsgált szempont szerint javulást mutatnak. A megkérdezett szakképzett pályakezdők legtöbbször úgy vélik, a gyakorlati képzőhelyen nagyon sokat tanult a szakmáról remek szakemberek keze alatt, és korszerű gépekkel és berendezésekkel dolgozhatott. Igen sokan számoltak be arról is, hogy jól tudják használni a gyakorlati képzőhelyen megtanultakat munkájuk során is. A 2009-es, 4 körüli átlagpontok után 2010-ben 4,2-4,3 pont körül alakultak az átlagértékek. 2011-ben és 2012-ben csak igen enyhe (statisztikailag valószínűleg nem szignifikáns), 1-2 századpontos javulást mutattak az adatok. A legmagasabb elégedettségi szintet mind a négy évben a gyakorlati képzőhelyeken dolgozó szakemberekkel kapcsolatban mértük.

A gyakorlati képzőhellyel kapcsolatos véleményeket megvizsgáltuk aszerint is, hogy a tanuló csak az iskolai tanműhelybe járt gyakorlati képzésre, vállalathoz járt, vagy mindkét típusú képzésben részt vett. Az eredmények azt mutatják, hogy képzőhelyükkel minden szempontból elégedettebbek azok a tanulók, akik vállalathoz (is) jártak gyakorlati képzésre. A csak iskolai gyakorlati képzésben részt vett megkérdezettek pontátlagai 4-4,2 között szóródnak 2012-ben, a többi tanulóra pedig 4,3-4,4 között. Ebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a vállalatoknál korszerűbb gépek használatára van mód, mint az iskolai tanműhelyekben, és az ott elsajátított tudást a munka során jobban használhatóbbnak érzik a szakképzettek.

A szakmáról alkotott vélemények egyöntetű javulást mutatnak a korábbi évek adataihoz képest. A tanulók jelentős része 2012-ben is úgy látja, szakmáját tisztelik az emberek és szülei büszkéek rá, amiért ezt a szakmát választotta. Igen kevesen gondolják azt, hogy szakmájuk miatt lenéznek az emberek, bár a korábbi évek csökkenő tendenciája 2012-ben megtört és igen enyhe növekedést mutat.

A családi háttér iskolai előmenetelre gyakorolt hatása

A családi (kulturális) háttér nagyban befolyásolja a felnövekvő gyermek iskolai (és később munkaerő-piaci) előmenetelét. Ezt a kapcsolatot jelen elemzésben a megkérdezett apjának iskolai végzettségén és munkaerő-piaci pozícióján keresztül vizsgálhatjuk meg. Adataink összehasonlíthatóak az elmúlt három év adatfelvételeinek vonatkozó eredményeivel.

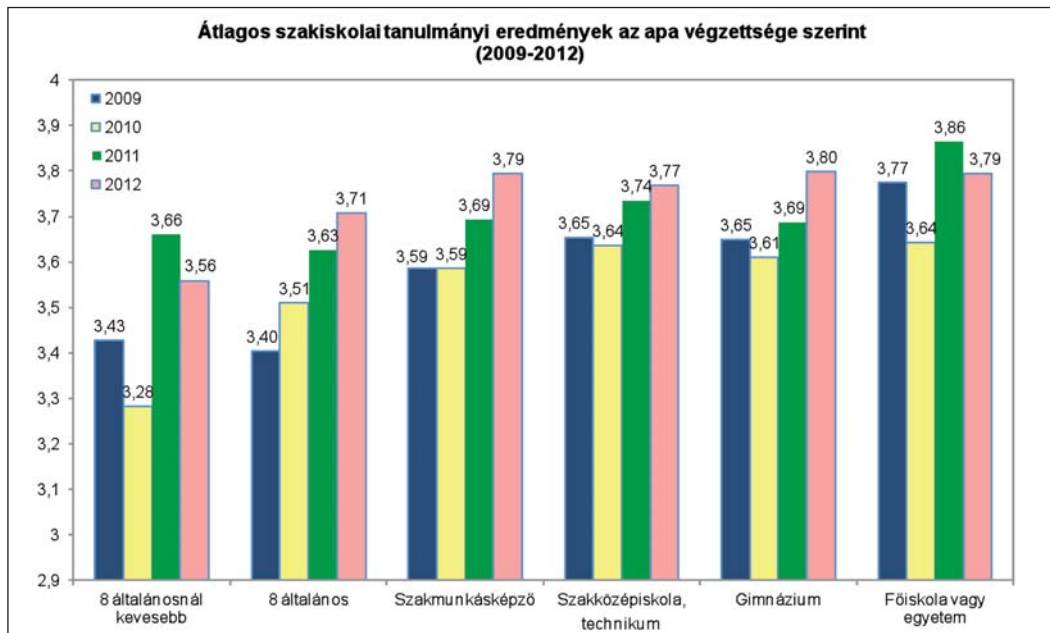
Az adatok az elmúlt évekhez hasonlóan 2012-ben is azt mutatják, hogy a megkérdezettek apja iskolai végzettségének emelkedésével nő a fiatal szakképzettek általános iskolai tanulmányi átlaga. A 8 általánosnál alacsonyabb, illetve 8 általános végzettségű apák gyermekeinek

körében 2011 óta nem történt változás, az átlageredmények 3,4 körüliek. A szakmunkásképzőt végzett apák gyermekeinek átlageredménye javult 2011-hez képest (3,4-ről 3,5-re). A szakközépiskolát vagy technikumot végzett apák gyermekeinél 3,62-ről 3,56-ra csökkent az átlagos általános iskolai tanulmányi eredmény. A gimnáziumi érettségivel rendelkező apák gyermekeinek körében igen enyhén (3,55-ről 3,52-ra) csökkent az átlageredmény, a felsőfokú végzettségűek gyermekeinek csoportjában pedig 3,7-en stagnált. Az adatokból látható, hogy az apa iskolai végzettsége főként a felsőfokú végzettségű szülők esetében gyakorol jelentős hatást a gyermek iskolai eredményeire: a szakmunkásképzőt, a szakközépiskolát és a gimnáziumot végzett apák gyermekeinek esetében szinte megegyeznek a 2012-es átlagok, a felsőfokú végzettség esetében jóval magasabb ez az érték.

A szakiskolai utolsó éves tanulmányi átlag esetében hasonló képet mutatnak az adatok: az átlag itt is nő az apa iskolai végzettségének emelkedésével. A 2012-es adatfelvétel tanúsága szerint az elmúlt évi pozitív tendencia folytatódott és a legtöbb kategóriában növekedtek az átlagértékek a tavalyi eredményekhez képest.

A legjelentősebb emelkedés a szakiskolai eredmények esetében a szakmunkásképzőt és a gimnáziumot végzett apák gyermekeinél tapasztalható (3,7-ről 3,8-re). A 8 általánosnál alacsonyabb végzettségű apák gyermekeinek körében csökkenés tapasztalható (3,7-ről 3,6-re). A 8 általánost végzett apák gyermekeinek átlagos szakiskolai eredménye 3,6-ről 3,7-re emelkedett (2009-ben még csak 3,4 volt, 2010-ben 3,5), a szakközépiskolát vagy technikumot végzett apák gyermekeinek körében pedig 3,7-ről 3,8-re növekedett az átlag. A főiskolát vagy egyetemet végzett szülők gyermekeinél viszonylag jelentős csökkenést tapasztaltunk 2012-ben (3,9-ről 3,8-re) (lásd a 22. ábrát).

**22. ábra: Átlagos szakiskolai tanulmányi eredmények az apa végzettsége szerint (2009-2012),
 $N_{2009}=2498, N_{2010}=2633, N_{2011}=2373, N_{2012}=1548$**

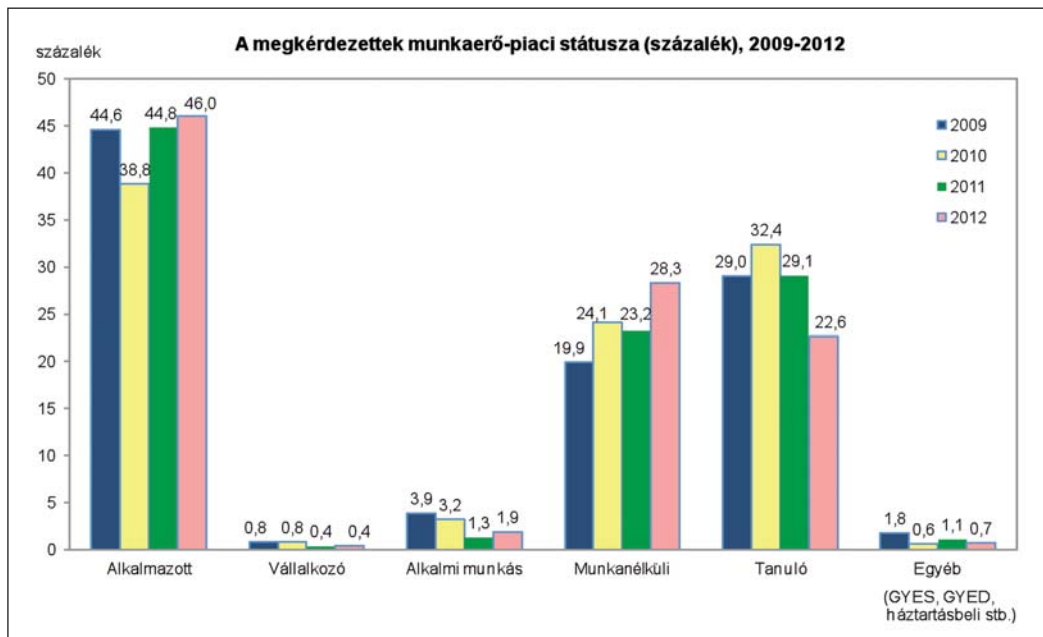
Forrás: KERESLET_TANULO_2012

Jelenlegi munkaerő-piaci pozíció

Vizsgálatunk gerincét 2012-ben éppúgy, mint az elmúlt három évben a fiatal pályakezdők munkaerő-piaci pozíciójának feltárása képezte. Kérdőívünk ismét végigkövette a fiatalok pályáját az iskola elvégzése és az adatfelvétel között eltelt körülbelül 9 hónapban, minden munkahelyet számításba véve. Az elemzés során ismét megvizsgáltuk a munkaerő-piacra történő belépést, az esetleges kilépést (inaktívvá válás), különös figyelmet szentelve a munkanélkülivé vált, illetve a szakiskola (szakközépiskola) után továbbtanuló fiataloknak. A megelőző évi adatfelvételtől származó adatokkal történő összehasonlításra ismét jelentős hangsúlyt helyezünk, de miként az iskolai előmenetellel foglalkozó 4. fejezetben, itt is ügyelünk arra, hogy a mindössze négy időpontra kiterjedő adatfelvételtől ne vonjunk le túlságosan messzemenő következtetéseket.

A 2012-es adatfelvétel eredményei szerint a megkérdezettek között 45%-ról 46%-ra nőtt az alkalmazottak aránya (2009-ben 45%, 2010-ben 39% volt ez az arány). Azonban ezzel egyidejűleg a munkanélküliek aránya is növekedett, méghozzá nagyobb mértékben: 23%-ról 28%-ra (2009-ben 20%, 2010-ben 24% volt a megfelelő arány). Mintánkban a megkérdezés időpontjában a tanulók aránya jelentős csökkenést mutatott és a felmérés történetének legalacsonyabb értékét vette fel (23%, tavaly ugyanez az arány 29% volt, 2010-ben 32%, 2009-ben 29%). A vállalkozók aránya stagnált, az alkalmi munkásoké kissé növekedett, az egyéb inaktívaké pedig enyhén csökkent az előző évhez képest (lásd a 23. ábrát).

23. ábra: A megkérdezettek munkaerő-piaci státusza (százalék), 2009-2012,
 $N_{2009}=2884, N_{2010}=2911, N_{2011}=2915, N_{2012}=1868$

Forrás: KERESLET_TANULO_2012

A 2012-es adatok azt mutatják, hogy a foglalkoztatottak 72%-a határozatlan idejű munkaszerződéssel dolgozott, mely némi csökkenést jelent a tavalyi értékhez (74%) képest. A határozott idejű szerződéssel foglalkoztatottak aránya gyakorlatilag változatlan maradt (25-26%) mind a négy vizsgált időpontban. A megbízási szerződéssel alkalmazottak aránya enyhén növekedett (1%-ról 2,5%-ra).

A megkérdezettek jelentős részének (42%, 787 fő) még egy munkahelye sem volt életében. Ez az arány csökkent az elmúlt évekhez képest (2011-ben 44%, 2010-ben 49%, 2009-ben 47%). A válaszadók 47%-ának (tavaly 43%, tavalyelőtt 39%, 2009-ben 41%) egy munkahelye volt, 9%-uk számolt be két munkahelyről (2011-ben 10%, 2010-ben és 2009-ben 9%), 2,4%-uk (2011-ben 3,3%, 2010-ben 2,8%, 2009-ben 3,6%) pedig ennél több munkahelyen dolgozott már.

Végzésük, tehát a 2010/11-es tanév vége és 2012 tavasza között eltelt, körülbelül 8-10 hónapos időszakban – az elmúlt évekhez hasonlóan – a foglalkoztatott státuszú válaszadók 81%-ának egy munkahelye volt, 15%-uknak kettő, 3%-uknak pedig ennél több.

Az első munkahelyre vonatkozó kérdésekre 1099-en válaszoltak. Ezen csoport 30%-a (2011-ben 29%, 2010-ben 34%, 2009-ben 40%) járt korábban gyakorlati képzésre a céghez és nettó havibéruk átlagosan 92 000 forint volt itt (tavaly 87 000 forint, a megelőző két évben 84 000 forint volt az átlag). A második munkahelyre vonatkozóan 196 választ elemeztünk, mely esetben a megkérdezettek 9%-a (2011-ben 6%, 2010-ben 7%, 2009-ben 13%) járt a céghez gyakorlati képzésre és átlagos nettó bérük 93 000 forint volt (tavaly 94 000 forint, a megelőző két évben 89 000 forint). A harmadik munkahelyre vonatkozó kérdésre mindössze 37 fő válaszolt, közülük pedig csak ketten jártak a céghez gyakorlati képzésre. Az adatokból az elmúlt évekhez hasonlóan 2012-ben is az a következtetés vonható le, hogy a gyakorlati képzés általában csak az első munkahely esetében jelent munkalehetőséget a végzett tanulók számára.

A 2012 tavaszán megkérdezett 1872 fiatal közül 903 fő volt foglalkoztatott, őket arról is megkérdeztük, hogy milyen módszereket vettek igénybe álláskereséskor. (A válaszadók több módszert is megjelölhettek.) Az adatok azt mutatják, hogy az elmúlt két évhez hasonlóan idén is családtagok, ismerősök segítségével talált munkát a legtöbb szakképzett fiatal, sőt, arányuk 54%-ról 56%-ra nőtt (2010-ben 54%, 2009-ben 47%). Azok aránya, akik korábbi tanulószereződésük alapján vették fel a kapcsolatot munkaadójukkal, 22%-ról 23%-ra nőtt (2010-ben 23%, 2009-ben 22%). Az újsághirdetések segítségével állást keresők aránya 9%-ról 7%-ra csökkent (2010-ben 7%, 2009-ben 10% volt). Idén némileg többen vették igénybe az internetet álláskeresésük során: a tavalyi 5%-ról 6%-ra nőtt az arány (2010-ben és 2009-ben 3% volt), bár még ez is relatíve kevésnek számít. A munkaügyi központok, munkaügyi kirendeltségek segítségét – az elmúlt évekhez hasonlóan – továbbra is a megkérdezettek alig 3%-a vette igénybe. Egyéb módszert a megkérdezettek 7%-a alkalmazott (a korábbi években 9%). Az adatokból az a következtetést vonhatjuk le, hogy az álláskeresés informális útja több év távlatában is a legnépszerűbb álláskeresési módszer a szakképzett fiatalok körében, emellett a tanulószereződésen keresztül kiépített kapcsolatok is fontos lehetőséget jelentenek a későbbi munkavállalás szempontjából. Az internetes álláskeresés azonban csak igen lassan terjed a szakképzettek között.

A családi háttér munkaerő-piaci pozícióira gyakorolt hatása

A családi (kulturális) háttér a fiatalok munkaerő-piaci előmenetelére is jelentős hatást gyakorol, mely összefüggés kutatásunk adataiból mindhárom vizsgálati időpontban jól érzékelhető.

Vizsgálatunk során az apa iskolai végzettségét használtuk magyarázó változónak, mely az elmúlt három évhez hasonlóan 2012-ben is fontos magyarázó tényezőnek bizonyult. Mintánkban az alkalmazotti státuszúak apja 2009-ben leggyakrabban (47-48%) szakmunkás vagy szakközépiskolai végzettségű volt, 2010-ben azonban a felsőfokú végzettségű apák gyermekei szerepeltek legnagyobb arányban (46%) az alkalmazottak között. 2011-ben ismét a szakmunkás vagy szakközépiskolai végzettségű apák gyermekei között találtunk a leggyakrabban (47-48%) alkalmazásban állókat. 2012-ben a 8 általánost (48%), illetve a szakközépiskolát (47%) végzett apák gyermekei helyezkedtek el a leggyakrabban alkalmazottként.

A munkanélküli státusz a 8 általánost végzett apák gyermekei között volt a leggyakoribb a korábbi adatfelvételi években (2009-ben 31%, 2010-ben 34%, 2011-ben 32%). 2012-ben azonban a felsőfokú apák gyermekei között találtuk a legtöbb munkanélkülit, mely arány jelentős növekedést (16%-ról 39%-ra) mutat 2011-hez képest.

2009-ben azt tapasztaltuk, hogy a szakiskola után továbbtanuló fiatalok aránya apjuk iskolai végzettségével nő. 2010-ben ez a tendencia nem volt teljesen egyértelmű, mivel a felsőfokú végzettségű apák gyermekei között a továbbtanulási arány 52%-ról 33%-ra esett vissza, így a szakközépiskolát vagy technikumot és a gimnáziumot végzett apák gyermekei között magasabb volt a továbbtanulók aránya, mint a főiskolát vagy egyetemet végzett apák gyermekei között. 2011-ben ismét a „papírforma” szerinti összefüggés érvényesült: minél magasabb az apa iskolai végzettsége, annál nagyobb a gyermekek között a továbbtanulók aránya. 2012-ben a felsőfokú végzettségű apák gyermekei körében jelentősen csökkent a továbbtanulók aránya, így a gimnáziumi érettségivel rendelkező apák gyermekei között magasabb a fenti arány.

2011 és 2012 között a továbbtanulók aránya minden vizsgált csoportban csökkent, legjelentősebben a felsőfokú végzettségű (41%-ról 29%-ra), a 8 általánost végzett (23%-ról 14%-ra) és a 8 általánosnál alacsonyabb végzettségű apák (21%-ról 12%-ra) gyermekei körében. Az adatok szerint a szakmunkásképzőt, illetve szakközépiskolát végzett apák gyermekeinek körében mintegy 24% a továbbtanulók aránya, a gimnáziumi érettségivel rendelkező apák gyermekei esetében pedig a legmagasabb, 29% ez az adat.

Az adatelemzés eredménye mindhárom adatfelvételi időpontban azt mutatta, hogy az apa munkaerő-piaci státusza is jelentős hatást gyakorol a gyermek munkaerő-piaci helyzetére.

2009-ben a legtöbb alkalmazott a szakmunkás (49,5%), illetve az irodai alkalmazott (46%) apák gyermekei közül került ki, 2010-ben az önálló (vállalkozó) apák gyermekei között volt a legnagyobb ez az arány (44%), 2011-ben pedig az önálló (vállalkozó) és szakmunkás apák gyermekei között (49%). 2012-ben a legtöbb alkalmazotti státuszú fiatal a szakmunkás (49%), illetve a segéd- és betanított munkás (51%) apák gyermekei között találtuk.

Az elmúlt években az önálló (vállalkozó) apák gyermekei között volt a legtöbb vállalkozó (2009-ben 2,7%, 2010-ben 1,8%), 2011-ben azonban a vezető beosztású apák gyermekei között mértük a legmagasabb arányt (1%). 2012-ben az önálló vagy vállalkozó és a beosztott értelmiségi apák gyermekei között találtuk a legtöbb vállalkozót (mindkét csoportban 1,4%).

Mind a négy évben az alkalmi munkások gyermekei között találtuk relatíve a legtöbb alkalmi munkást, de a tendencia csökkenést mutat (2009-ben 12%, 2010-ben 11%, 2011-ben

10%, 2012-ben 8%). Második helyen a munkanélküli apák gyermekeinek csoportja áll (2012-ben 3%).

Az alkalmi munkás, illetve a munkanélküli apák gyermekei voltak a legnagyobb arányban munkanélküliek az első három kérdés időpontjában (2009-ben rendre 32% és 30%, 2010-ben 42% és 31%, 2011-ben pedig 35% és 40%). 2012-ben a munkanélküliek, valamint a segéd- és betanított munkások gyermekei között találtuk a legtöbb munkanélkület (rendre 38% és 32%).

A tanuló státuszú gyermekek (akik szakiskolai vagy szakközépiskolai tanulmányaik után továbbtanultak) az elmúlt két évben legnagyobb arányban a vezető beosztásúak (2009-ben 45%, 2010-ben 37%) és a beosztott értelmiségiek (2009-ben 37%, 2010-ben 40%) családjából kerültek ki. 2011-ben viszont az irodai alkalmazottak (49%) és a beosztott értelmiségiek (43%) gyermekei között találtuk a legmagasabb arányokat. 2012-ben ismét a vezető beosztásúak (30%) és a beosztott értelmiségiek (31%) gyermekei között láthatjuk a legmagasabb továbbtanulási arányokat.

Munkanélküliség a szakképzettek körében

2012-ben az elemzésbe bevont 1872 megkérdezett közül 528 fő volt munkanélküli a kérdés időpontjában. A teljes mintában ez 36,9%-os munkanélküliségi rátát⁸ jelent, amely meghaladja a tavalyi 33%-os értéket és körülbelül megegyezik a 2010-es 36%-os értékkel (2009-ben csupán 29% volt a megfelelő arány, amely azonban még így is jóval magasabb az országos munkanélküliségi rátánál). Az idei negatív elmozdulás hátterében valószínűleg a gazdasági környezet kedvezőtlen hatásainak erősödése és az ennek nyomán gyengülő munkaerő-kereslet áll.

A munkanélküli megkérdezettek átlagos tanulmányi eredménye a 2011-es felvétel eredményei szerint az általános iskolában 3,41, a szakiskola utolsó évére vonatkozóan pedig 3,6, ami relatíve alacsonynak számít a teljes mintához képest, de az általános iskola esetében stagnálást, a szakiskola esetében pedig igen enyhe pozitív elmozdulást jelent a tavalyi adatokhoz képest (rendre 3,42 és 3,57).

2009-ben és 2010-ben azon szakképzettek körében volt a legmagasabb a munkanélküliségi ráta, akiknek apja 8 általános (49%), vagy ennél alacsonyabb végzettségű⁹ (46%) volt. (A megfelelő mutatók 2010-ben 49%, illetve 46%, 2009-ben pedig 41%, illetve 37% voltak.) 2011-ben a 8 általánosnál alacsonyabb végzettségűek gyermekei körében csökkent a munkanélküliek aránya, és így már azok körében legmagasabb az arány (32%), akiknek apja szakmunkásképzőt végzett. A felsőfokú iskolai végzettséggel jellemezhető családból származó fiatalok körében ritkábban tapasztaltunk munkanélküliséget, de az arány 2010 és 2011 között 23%-ról 26%-ra nőtt. 2012-ben a korábbi évek tendenciájával ellentétben a felsőfokú végzettségűek gyermekeinek körében volt a legmagasabb a munkanélküliségi ráta, miután a tavalyi 26%-ról 55%-ra emelkedett. 2011 és 2012 között minden kategóriában növekedést tapasztaltunk, kivéve a 8 általánost végzettek gyermekeit, amely csoportban 43%-ról 40%-ra csökkent a fenti arány.

⁸ A munkanélküliek aránya az aktív státuszúak, azaz a foglalkoztatottak és munkanélküliek százalékában

⁹ Azok megkérdezettek esetében, akik apja 8 általánosnál alacsonyabb iskolai végzettségű, az eredmények az alacsony esetszámok miatt fenntartásokkal kezelendők.

Megyék szerinti bontásban tavaly átrendeződést mutattak az adatok az elmúlt évekhez képest, de 2012-ben a 2011-es trendeknek megfelelően alakult a munkanélküliség területi megközelítésben. 2009-ben Nógrád megyében és Heves megyében volt a legmagasabb a munkanélküliségi ráta (rendre 53% és 47%), 2010-ben Borsod-Abaúj-Zemplén és Nógrád megyében tapasztaltuk a legkedvezőtlenebb adatokat (rendre 59%, illetve 47%), 2011-ben pedig a Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben tanuló szakképzetteket sújtotta leginkább a munkanélküliség (az arányok rendre 59% és 53%). 2012-ben a legmagasabb munkanélküliségi rátát Tolna, Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar és Nógrád megyékben tapasztaltuk (rendre 82%, 53%, 53%, 52%). A legalacsonyabb rátát 2010-ben Heves és Somogy megyében mértük (21%, illetve 22%), 2011-ben pedig a Dunántúl egyes területein, azaz Vas, Győr-Moson-Sopron és Komárom-Esztergom megyékben tapasztaltuk (rendre 14%, 17% és 21% a megfelelő arányok). 2012-ben ismét Győr-Moson-Sopron (17%) és Vas megye (19%) mutatja a legkedvezőbb értékeket.

A régiók szerinti vizsgálat (a 2010-es adatokhoz hasonlóan) Észak-Magyarország esetében mutatja a legmagasabb – szakképzett pályakezdők körében mért – munkanélküliséget, mivel egy év alatt igen jelentős emelkedés ment végbe ebben a régióban (38%-ról 50%-ra). A második legmagasabb rátát Észak-Alföld esetében tapasztaltuk (47%), ahol 2011-hez képest nem történt változás. A legalacsonyabb adatot idén is a Nyugat-Dunántúlon végzetek körében mértük, idén a vonatkozó mutató 21%-ra nőtt 18%-ról (2010-ben 30% volt).

A szakmacsoport szerinti bontásból látható, hogy az elmúlt két évhez hasonlóan 2012-ben is a kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció szakmacsoportban tapasztaltuk a legmagasabb munkanélküliségi arányt, ráadásul az adat tavaly óta 50%-ról 56%-ra emelkedett (2010-ben 53% volt). A legalacsonyabb munkanélküliség az elektrotechnika-elektronika (24%) és a gépészet (27%) szakmacsoportokra jellemző a tavalyi tendenciákhoz hasonlóan. 2010-hez képest a munkanélküliségi arány viszonylag nagy mértékben, 33%-ról 45%-ra nőtt a közlekedés szakmacsoportban, valamint a vendéglátás-idegenforgalom szakmacsoportban is jelentős emelkedést tapasztaltunk (26%-ról 39%-ra).

Továbbtanulás a szakképzettek körében

Az elemzésbe bevont 1872 válaszadó közül 423-an voltak tanuló státuszúak az adatfelvétel időpontjában, így a tavalyi 39%-ról 32%-ra csökkent a továbbtanulók foglalkoztatottakhoz viszonyított aránya. Ezen fiatalok tanulmányi átlaga az összes tanuló státuszú átlagában 3,54 (tavaly 3,47) az általános iskola, és 3,79 (tavaly 3,75) a szakiskola utolsó évére vonatkozóan, ami jó eredménynek számít a teljes mintához képest.

2011 és 2012 között a legtöbb megyében csökkent a továbbtanulók aránya, jelentősebb növekedést csak Budapest (25%-ról 38%-ra) és Komárom-Esztergom megye (24-ről 44%-ra) esetében mutatnak az adatok. Jelentős csökkenés tapasztalható Bács-Kiskun, Borsod-Abaúj-Zemplén, Hajdú-Bihar és Nógrád megyékben. 2012-ben – bár mindkét megyében csökkent az arány 2011-hez képest – Szabolcs-Szatmár-Bereg (48%) és Békés (43%) megyékben volt a legmagasabb a továbbtanulók aránya. A legalacsonyabb arányt Győr-Moson-Sopron és Nógrád megyékben tapasztaltuk (mindkét esetben 13%).

Régiók szerinti bontásban azt mutatják az adatok, hogy Közép-Magyarország és a Közép-Dunántúl kivételével minden régióban csökkent a továbbtanulási ráta. A legmagasabb arányt a Közép-Dunántúl, a Dél-Dunántúl és az Észak-Alföld esetében láthatjuk (mindhárom eset-

ben 37%) – annak ellenére, hogy az Észak-Alföld adatai jelentős visszaesést mutatnak (50%-ról 37%-ra). A legalacsonyabb arány – nagy mértékű csökkenés után (32%-ról 20%-ra) – a Nyugat-Dunántúlt jellemzi.

Szakmacsoport (tehát eredeti szakképesítés) szerint 2010 és 2011 után 2012-ben is a kereskedelem-marketing és üzleti adminisztráció területén volt a legmagasabb a továbbtanulók aránya, bár az adatok folyamatos visszaesést mutatnak (2010-ben 70%, 2011-ben 61%, 2012-ben 54%). Emellett a közlekedés szakmacsoportban is viszonylag magas volt a fenti arány (51%). A legalacsonyabb továbbtanulási ráta az építészet szakmacsoportot jellemzi (22%). A közlekedés és a vendéglátás-idegenforgalom szakmacsoportok kivételével minden kategóriában csökkenést tapasztaltunk.

3. A tanulságok és a továbbfejlesztés lehetőségei

A 2012. évi adatfelvételek és ezek elemzésének tanulságai között az alábbiakat kell megemlítenünk.

1. A 3 éven túl, de 4 éven belüli időtávon szakiskolát végzettek iránti várható keresletre vonatkozó kérdésekre a megkérdezett vállalatok kevesebb, mint ötöde adott értékelhető választ. Így sajnos a mintegy 4000 fős minta több mint négyötöde elveszett a kutatás legfontosabb kérdése szempontjából. Sajnos nem tudhatjuk, hogy pontosan mi áll az alacsony válaszolási arányok mögött: a vállalkozók nem tudták a kérdésre a választ, vagy nem akarták felfedni terveiket.

2. Fontos megemlíteni, hogy a szakiskolai belépők és kilépők számának becsült értékei lényegesen magasabbak, mint a korábbi években becsült létszámok. Ennek két oka van: (1) a KIR-STAT adatbázis évenkénti változásai következtében a szakképzési programok létszámának rögzítése egyre nagyobb arányban történik az új OKJ szerint, így egyre pontosabb képet kaphatunk a szakképzésbe belépők és kilépők számáról; (2) az idei évben az előrehozott szakmai képzésben résztvevő diákok létszámát is figyelembe vettük a kilépők számának meghatározásakor. A korábbi évek gyakorlatát továbbfejlesztve a KIR-STAT adatbázis megfelelőbb használata révén pontosabb képet tudunk nyújtani a szakképző intézményekbe belépők és kilépők számáról és megoszlásáról. E két változás az évek közötti összehasonlítást problémássá teszi.

3. A szakképzett munkaerő iránt becsült kereslet és kínálat összevetése során látszik, hogy összességében országosan a jelenlegi trendek fennmaradása esetén túlkínálatra, tehát túl magas szakmunkás kibocsátásra lehet számítani, ami azonban jelentős szakma szerinti eltéréseket rejt maga mögött. Az országos túlkínálati adat mögött jelentős részben néhány magas túlkínálatú szakma áll, ezek a szakács (3381103), a szociális gondozó (3376201), a kőműves (3158215), a pincér (3381102), és a fodrász (3381501). A legnagyobb túlkínálatú szakmák listája a tavalyi adatfelvétel eredményeihez képest tehát alapvetően megváltozott. A legnagyobb túlkeresletű szakmák esetében megállapítható, hogy a 2010-ben jelentős túlkínálatú, de 2009-ben jelentős túlkereslettel jellemezhető bolti eladó (3134101) szakma idén – a 2011-

es eredményekhez hasonlóan – a legnagyobb túlkereslettel bír. Mellette a szerszámkészítő (3352108), a gépgyártósori gépkezelő, gépszerelő (3152108), a gépi forgácsoló (3152109) és a mechatronikai műszerész (5252303) szakmák esetében várható jelentős túlkereslet. E szakmák esetében tavalyi kutatásunk során is hasonló következtetéseket vonhattunk le. Ezen eredmények alapján feltételezhető, hogy bizonyos szakmák kereslete akár évről évre is drasztikusan változhat, ami pontatlanabbá teszi e szakmák keresletére vonatkozó előrejelzést és szükségessé teszi a szabályozói beavatkozások megfontolt alkalmazását.

4. Az elemzés során arra a következtetésre jutottunk, hogy rendkívül nagyok az országon belüli eltérések a szakiskolai kibocsátás munkaerő-piaci illeszkedése tekintetében. Bizonyos régiókban és megyékben (pl. Nyugat-Dunántúl, Pest megye) jelentős szakmunkáshiányra lehet számítani, ugyanakkor a legtöbb régióban és megyében jelentős a várható túlképzés a jelenlegi trendek alapján. Mindazonáltal ezeket az eredményeket meglehetősen óvatossággal szabad interpretálni, mivel mind a megyék szerinti, mind a szakmák szerinti összesítés jelentős különbségeket fedhet el. Továbbá számottevő a különböző szakmák közötti munkaerő-piaci helyettesíthetőség is, ami a szakma szintű elemzést teszi problémássá. Mindezek fényében tehát mindenképpen ki kellene egészíteni a Szakiskola projektet szakmacsoportokra, illetve szélesebb szakma klaszterekre vonatkozó elemzési iránnyal, irányokkal.

5. Az adatelemzés eredményeiből 2012-ben éppúgy, mint az elmúlt három évben azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a szakképzettség magas arányban „továbböröklődik” a családban: ha az apa szakképzett, akkor ez azt valószínűsíti, hogy a gyermek is szakképzettséget, vagy magasabb iskolai végzettséget szerez, és végül szakképzettként helyezkedik el a munkaerőpiacon. Emellett az is bebizonyosodott, hogy a családi háttér erősen befolyásolja a fiatalok iskolai előmenetelét és munkaerő-piaci pályafutásukat is, beleértve ebbe az elhelyezkedési esélyeket, az álláskeresés időtartamát, a továbbtanulásra vonatkozó ambíciókat és a munkanélkülivé válás kockázatát is. Továbbá mind a négy adatfelvételünk eredményei arra utalnak, hogy a későbbi elhelyezkedési esélyek, illetve a vállalkozás indítása, vagy a továbbtanulás ténye szorosan összefügg az általános iskolai és főként a szakiskolai tanulmányi eredményekkel. Tehát elmondható, hogy a családi háttér az iskolai eredményeken keresztül, közvetve gyakorol hatást a munkaerő-piaci érvényesülésre.

6. Az elemzés több pontján is megmutatkozik a gazdasági válság negatív hatásainak érezhető enyhülése, de több mutató egyelőre még nem érte el a válság előtti szintet. A szakképzett pályakezdők munkaerő-piaci pozíciója enyhén romlott a tavalyi felvétel óta: bár a megkérdezettek között enyhén nőtt a foglalkoztatottak aránya, a munkanélküliek aránya ennél jelentősebb növekedést mutat. Az álláskeresés időszakának átlagos hossza viszont tovább mérséklődött.

Táblázatok

1. táblázat: Költségvetési hozzájárulásra nem jogosult szakképesítésekre vonatkozó RFKB javaslat megyénkénti bontásban	14
2. táblázat: Az RFKB-k javaslata a szakiskolai tanulmányi ösztöndíjjal támogatott szakképesítésekre.....	19
3. táblázat: Régiókon belüli keretösszegek az elmúlt 4 évben.....	23
4. táblázat: Régiókon belül a megyénkénti keretösszegek 2012 évben	24
5. táblázat: A várható létszámváltozás iránya 12 hónapon belül, a négy fő gazdasági ág és régiók szerint (N=5862)	33
6. táblázat: A várható létszámváltozás iránya 3 éven túl, de 4 éven belül, négy fő gazdasági ág és régiók szerint (N=3210.....	35
7. táblázat: Becsült szakképzetek iránti kínálat és kereslet megyénként és régióként, fő.....	41
8. táblázat: Képzések, ahol a becsült kínálat és a becsült kereslet eltérése meghaladja a kritikus értékeket, megyék szerint, 2012.....	44
9. táblázat: Képzések, ahol a becsült kínálat és a becsült kereslet eltérése meghaladja a kritikus értékeket, régiók szerint, 2012	46

Ábrák

1. <i>ábra</i> : A vállalati kérdőívek darabszámának megoszlása országosan létszám kategóriák szerint (darab).....	10
2. <i>ábra</i> : A vállalati kérdőívek darabszámának megoszlása országosan tevékenységi körök szerint (darab	11
3. <i>ábra</i> : Pályakezdő szakmunkások kérdőív (darab)	11
4. <i>ábra</i> : Pályakezdők munkaerő-piaci helyzete jelenleg (%)	12
5. <i>ábra</i> : A döntéstábla 2012. évi felépítése.....	13
6. <i>ábra</i> : Nem támogatott szakképesítésekre vonatkozó javaslat	13
7. <i>ábra</i> : Szakmacsoportok, melyekből mind a hét régióban van „B” kategóriába sorolt szakképesítés.....	15
8. <i>ábra</i> : „B” kategóriába sorolt szakképesítések száma szakmacsoportonként országosan	15
9. <i>ábra</i> : Az észak-magyarországi régió mindhárom megyéjében „B” kategóriába sorolt szakképesítések megoszlása szakmacsoportonként	16
10. <i>ábra</i> : A dél-alföldi régió mindhárom megyéjében „B” kategóriába sorolt szakképesítések megoszlása szakmacsoportonként	16
11. <i>ábra</i> : A dél-dunántúli régió mindhárom megyéjében „B” kategóriába sorolt szakképesítések megoszlása szakmacsoportonként	17
12. <i>ábra</i> : A közép-dunántúli régió mindhárom megyéjében „B” kategóriába sorolt szakképesítések megoszlása szakmacsoportonként	17
13. <i>ábra</i> : A nyugat-dunántúli régió mindhárom megyéjében „B” kategóriába sorolt szakképesítések megoszlása szakmacsoportonként	18
14. <i>ábra</i> : Az észak-alföldi régió mindhárom megyéjében „B” kategóriába sorolt szakképesítések megoszlása szakmacsoportonként	18
15. <i>ábra</i> : A közép-magyarországi régióban (Pest megye) „B” kategóriába sorolt szakképesítések megoszlása szakmacsoportonként	19
16. <i>ábra</i> : Ösztöndíjas szakmák országosan, szakmacsoportonként.....	22
17. <i>ábra</i> : Ösztöndíjas szakképesítések országosan	22

18. <i>ábra</i> : A legnagyobb túlképzéssel jellemezhető szakmák esetében a kínálat és kereslet várható eltérése országosan, várhatóan szakmájukban 9 hónapon belül effektív munkaerő- kínálatot jelentők arányának figyelembevételével és anélkül.....	39
19. <i>ábra</i> : A legnagyobb hiánnyal jellemezhető szakmák esetében a kínálat és kereslet várható eltérése országosan, várhatóan szakmájukban 9 hónapon belül effektív munkaerő kínálatot jelentők arányának figyelembevételével és anélkül	40
20. <i>ábra</i> : Idegennyelv-ismeret a szakiskolát végzettek körében (százalék), 2009-2012, N2009=2899, N2010=2916, N2011=2919, N2012=1872.....	50
21. <i>ábra</i> : Vélemények a szakiskolai tanulmányokkal kapcsolatban (pontátlag), 2009-2012, N2009=2781-2882, N2010=2835-2906, N2011=2836-2916, N2012=1793-1863	51
22. <i>ábra</i> : Átlagos szakiskolai tanulmányi eredmények az apa végzettsége szerint (2009-2012), N2009=2498, N2010=2633, N2011=2373, N2012=1548	53
23. <i>ábra</i> : A megkérdezettek munkaerő-piaci státusza (százalék), 2009-2012, N2009=2884, N2010=2911, N2011=2915, N2012=1868	54

